

III 746.026
F.S.
18

I M A G O
INCLYTAE
IN TRANSSYLVANIA
NATIONIS SICULICÆ
HISTORICO-POLITICA.

EX
PROBATISSIMIS HISTORIIS,
ET CUM PRIMIS
LEGIBUS PATRIIS,
ATQUE
COMITIORUM DECRETIS
SIVE
ARTICULIS DIAETALIBUS,
ADUMBRATA.
AUCTORE
JOSEPHO BENKŌ,
SOCIETATIS SCIENTIARUM BATAVO-HARLEMEN-
SIS MEMBRO.

EDITIO SECUNDA.

98307 R_o
CISINII,

Typis Martini de Hochmeister, Typogr.
et Bibliop. Privil. Anno 1837.

Die 5. Maj. 1791 Claudiopoli, Imprimatur.

G. JOANN. NEP. ESZTERHÁZY mpr.

Reimprimatur. Cibinii, 3. Junii 1836.

FRANCISCUS JÁKÓBI mpr.

Libr. Revisor.

02907

CONSPECTUS OPUSCULI.

CAPUT I.

	Pag.
De Ortu, Nomine, et Progressu Siculo- lorum	1

CAPUT II.

De Distinctione eorum in Primores, Primpiles, Pixidarios etc.	35
--	----

CAPUT III.

De Muniis ac Obligationibus Siculorum	43
---------------------------------------	----

CAPUT IV.

De Juribus, Immunitatibus, atque Pri- vilegiis eorundem	52
--	----

ADITAMENTA.

Pag.

- I. Vetustae Leges Siculorum de Anno
1555 *in dialecto hungarico* 73
- II. Nomina et Series Transsilvaniae Du-
cum, Vajvodarum, Vice-Vajvodarum,
Comitum Siculorum, Principum,
Gubernatorum, Generalium Commen-
dantium, Episcoporum, Cancellario-
rum Aulicorum, Thesaurariorum R.,
Statuum Praesidentium, Supremor.
Prov. Commissariorum, Praesidium
Tabulae Regiae, Praesidium Ex-
actoratus, Comitum Nationis Sa-
xonicae 84.

I M A G O
NATIONIS SICVLICÆ.

C A P V T I.

DE ORTV, NOMINE, ET PROGRESSV
SICVLORVM.

§. I.

Transsilvaniam equidem a compluribus diversæ originis Gentibus inhabitari, Orbi Erudito sic satis notum est: ex iis tamen nonnisi Tres sunt Nationes quæ jure Civitatis gaudent, nempe Hungarica & Siculica Originariæ ac hæreditariæ, nec non Saxonica ab antiquo legetenus inter Status recepta. Ceteri vero Populi, qui una cum ipsis majore vel minore numero Provinciam incolunt, *advenarum* solummodo indolem ac rationem habent, et *Nationum Toleratarum* nomine veniunt.

1. Extranei, sive publicis Comitiorum votis, sive jure uxorio, in numerum Patriæ Nobili-

bilium, titulo *Indigenarum* relati; uti etiam Personae Nationum Toleratarum, ex ignobili statu aliquando exemptae, *Nobilitatis Hungaricae*, praerogativa, qua non est prorsus deterior *Siculorum*, gaudere apud Transsilvanos censentur.

2. *Nationes Toleratas*, uti sunt *Valachi*, *Armeni*, etc. dico pro *Advenis* reputari, sensu *Isidori*, post Christum natum a. 620 Episcopi Hispalensis, Historicique et Grammatici latini, qui differe inter *Inquilinum* ac *Advenam* docet, dum scribit: *Inquilini enim sunt, qui emigrant, et non perpetuo permanent. Advenae autem incolae adventitii perhibentur, sed permanentes.* Ex his enim apud Transsilvanos Nationibus, aut *jure civico*, sive praerogativa Liberorum *Oppidorum*, gaudent, uti *Armeni*; atque adeo Provinciam haud deserunt: aut *subditi* sunt, vel Imperanti, vel Dominis Directis (*Terrestribus*), ut *Valachi*, exceptis paucissimis; proptereaque illi, ceu vernae, potestate ex Patria emigrandi destituuntur.

§ II.

Has inter Inclitas *Tres Nationes* Transsilvanicas, politico licet ordine *Siculica* secunda sit; utpote, in publicis provinciae tabulis, inter *Hungaricam*, quae prima, et *Saxonicam*, quae tertia est, a multis seculis collocata: antiquitate nihilominus utrasque profecto centenis aliquod annis, ab haereditaria sua in finibus Transsilvani-

nicis possessione atque habitatione, plurimum vincit.

Saxones etenim, Germanicae pro-sapiae Natio, circa annum nati Salvatoris 1142, e Saxonia maximam partem, sed et Flandria, ac, ut autumare licet, aliis quoque regionibus, a Geyza II., Hungariae Rege, in Transsilvaniam sunt evocati et admissi, atque jure Civitatis donati.

Hungari vero Transsilvani, ejusdem cum Hungariam colentibus originis, anno 862, aut paulo post, e Scythia asiatica in Daciam, hoc est, Moldaviam, Transsilvaniamque, et harum viciniam adpulerunt; ac post sumtam hic quietem in Hungariam anno 889 pedes promoverunt. Sed

Siculi, vera Hunnorum Attilanorum progenies, ab anno circiter 376, quo eorum Majores Transsilvaniam, adjacentesque regiones, suae armorum jure potestati subjecerant, avita his in oris possessione, multo per tot secula sanguine retenta, potiuntur.

1. De *Saxonum*, tempore Geysae II., qui ab anno 1141, ad 1160, fasces Regni Hungariae tenuit, in Transsilvaniam adventu, atque conditione, plenum perhibet testimonium, *radicale Nationis Privilegium Andreanum*, ab

Andrea II., Rege Hungariae, a. 1224 ipsis indultum, ac nonnullis etiam Historiis patriis insertum.

2. *Hungarorum* similiter et *Hunnotorum*, atque adeo *Siculorum* etiam, in Transsilvaniam et conterminas plagas circa dicta tempora ingressum, praeter Scriptores Byzantinos, non obscure testantur cunctorum ferme Regnorum Europaeorum Annales; luculentius vero Historici domestici: sed luculentissime ac copiosissime horum etiam omnium, ex evolutis innumerorum Auctorum voluminibus, Doctissimus *Georgius Pray*, in *Annalibus veterum Hunnotorum, et Hungarorum*, item *Dissertationibus Historico-Criticis*; utut de *Siculorum* origine Viro oculatissimo a vero, ut inferius commonstrabitur, vehementer aberrare contigerit.
3. Fundamenti loco omnibus iis, quae in sequentibus dicentur, multo facilius intelligendis, inserviet, si praeoccupando connotabimus, ternos consanguineorum Hunnotici generis Populorum ad has oras adventus, scilicet, *Hunnotorum, Avarum, ac Hungarorum*. Sic itaque
 - a. Hunnoti, Japheti posterii, quos Caucasum montem accoluisse, indeque multis itineribus Maeotin versus progressos, Historicorum oracula testificantur, circa annum 376, in *Daciam* pervenerunt, eamque subjugarunt; hinc paulo post ulterius ad occidentem progressi, *Jazygiam* subegerunt; et demum a. 378 potiozem *Pannoniae* partem occuparunt. Ex his tandem oris varia atque cruenta bella pluribus Europae regionibus,

occasum ac meridiem versus sitis, inferentes, diversis earundem terrarum populis per integrum prope seculum dominati sunt: donec, videlicet, defuncto Attila, Duce eorum famosissimo, et filiis ejus ob imperium inter se dissidentibus, fracti intestinis tumultibus Hunni, e caedibus superstites, ditone ejecti atque repulsi sunt; paucis eorum, quorum posteri sunt *Siculi* hodierni, in Transsilvania remanentibus. Hunni hi apud Scriptores nominantur etiam *Chuni*, *Urgi* et *Ugri*; immo auctore Evagrio, Lib. 3. cap. 2. olim *Massagetæ* quoque dicti fuerint. Nomen vero *Hunnorum*, quorum idiomate multa lingvæ hebraeae vestigia deprehenduntur, non inepte Philippus Melanchton ab hebraico *Chanah* sive *Hana*, quod castra metari, item in defixis domiciliis vel tentoriis habitare, significat, deducere nobis videtur; quod Hunni, in possessis successive locis, fixis laribus probabiliter usi fuerint; quum plerique alii Scythiae habitatores, stabilibus sine sedibus, fugientibus similes, curribus et carris de loco in locum circumiverint. Et profecto *Hon* sive *Honn* hodieque lingvæ hungarica *domi*, hinc item *Honnos* (a quo non procul *Hunnus* abest) *domi se retinentem*, ex his denique *Honya*, *habitationem* significat.

- b. *A v a r e s*, Hunni similiter genere, secunda vice ex Asia septemtrionali ad has oras delati sunt. Scilicet, hi ad extremum ultra Volgam fluvium agentes, a vicinis pressi incolis, circa medium seculi VI-ti Europæ adpropinquarunt, et cum reliquiis Hunnorum ex Europa depulsis (*not. b.*), ceu tribulibus suis, in unam gentem coaluerunt.

Deinde anno 553 sub Duce suo *Chagano*, foedus perpetuum cum Rege Longobardorum *Alboino*, bellum adversus *Cunimundum*, Gepidarum regem, gerente pepigerunt, et ex eo, devictis Gepidis, Dacia potiti sunt. Postea vero, evocatis a. 566 ex Pannonia in Italiam a *Narsete* Longobardis, Pannoniae quoque potioris possessionem a. 568, ex percusso foedere, adepti sunt. Has itaque terras, sub gentilibus suis Principibus, potenter tenuerunt, usque annum 803, quo a Carolo Magno victi sunt in Pannonia, et Regibus Galliae subditi, quoad Hungari ex Asia boreali advenientes, et Avarum fratrum societatem ineuntes, a. 889 jugum gallicum excusserunt. Annales eruditissimi *Desericii*, de Avaribus, magno cum fructu legi possunt. Quod demum adinet ad *Avares* nomen, id quod hunc populum a propriis regis adpellatione obtinuisse putat *Diaconus* de Gest. Longob. Lib. I. c. 27. probabilius a munimentis suis in Hungaria structis, quae patrio sermone *Város* et cum articulo a' *Város* dicebant, a Germanici vero sanguinis hominibus *Rhingi* sive *Ringi* (a *Ring*), hoc est, circuli vocabantur, adepti fuerint. De his sepimentis jucundum est audire Clariss. *Joannem Severini*, *Commentationis Historicae de veteribus Incolis Hungariae cis nobis ultra --) Danubianae* cap. 6. sequenti modo scribentem: *Monacho S Gal-*
„li et Aventino Scriptoribus: Terra Avarum
„novem circulis (Hringis vel Ringis) cin-
„gebatur, tutandi causa factis. Ambitu suo
„30 circiter milliaria occupaverat Ringus.
„Septus erat aggere militari, seu fossa.
„Porro crebri stipites, truncique abiegni,
„querni, fagini in terra defixi erant. His
„item

„item contrarij iungebantur e regione vicinorum pedum intervallo; id ubi aut salicibus constratum limove completum erat, cespitibus integris contegebatur. Latitudo itaque huiuscemodi sepimenti (Rhingi) extendebatur 20. pedibus, totidem altitudo eminebat. Obseri solebat utrinque hoc genus valli salicibus, ulmis, populis aliisque, quae putatae propagine sarciunt locum senescentium. Portas habebant perangustas. Intra hosce aggeres, ita vicinet villae erant locatae, ut de aliis ad alias vox humana posset exaudiri.“ Conf. *Pray Annal Avar.* p. 279. 280.

c. Hungari, Graecis Scriptoribus Turci saepe dicti, Hunnici itidem sanguinis populus, tertia vice e Scythia Asiatica, per plurimarum gentium matre, septem, ut creditur, Ducum signa sequuti, a. 862 in Moldaviam et Transsilvaniam nostram adpulerunt, eodemque anno *Arpadum* supremum Ducem elegerunt. Sumta in Dacia quiete, a. 889 ad Tibiscum ac Danubium pervenerunt, unde bellicae fortitudinis et formidinis fama totam mox Europam impleverunt, *Svatoplucum* devicerunt, etc. sicque cum fine seculi noni, se in Hungaria penitus stabiliverunt. Haec in res, praeter Thuroezium, Bonfinium, Timonem, Prayum, etc. vid. laudati *Severini* Comment. Hist. Cap. 8. Vnde vero nomen *Hungarus*, lingua vernacula *Magyar*, et plura alia Hunnis Hungarisque, adtributa fuerint, nunc non disquirimus. Legi autem de hoc argumento possunt lusus etymologici, quos habet *Otrókocius* in *Originibus Hungaricis*, item *Behamb* in *Notitia Hungariae*, aliique passim.

Hoc

Hoc tamen unum monemus, mirum non esse, *Hunnos* aequae ac *Auares*, *Hungarosque*, diversarum Nationum idiomate diversissime fuisse nominatos: quum hodierno etiam more idem eveniat; sic, e. gr. qui latine loquentibus *Germanus*, nec non *Teuto* et *Alemannus* vocatur, idem Hungaris *Nemet*, Gallis *Allemand*, Judaeis *Aschenazi* (ab *Aschenaz*, nepote Japheti, Gen. X. 3.), Valachis *Nidmtz*, propria vero sua lingua *Deutsch* sive *Teutsch* nuncupatur.

§. III.

Prout igitur rei totius de Sicularum origine seriem e probatissimis Scriptoribus discimus, *prima vice* (§. II. not. 3 a), Hunni Septemtrionales, a Tataris pressi, e Scythia Asiatica Europae pedetentim adpropinquantes, Volgamque fluvium transmittentes, victis, domitis, ac demum in armorum societatem admissis Alanis, sedes eorum, quae a Volga ad Tanaim porrigebantur, insederunt: ubi aliquamdiu morati, quum in tantum essent aucti numerum, qui in sterili illa regione commode consistere minus posset; conscripto decies centum et octoginta millium exercitu, Duce *Balambere* ex Familia *Kádár*, Tanaim a. 374 superarunt. Hinc per orientales Europae fines progressi, in *Daciam* quae *Moldaviam*, *Valachiamque*, *Transilvaniam* item, et *Hungariam* usque *Ti-*
bis-

biscum complectebatur, a. 376 irruperunt; eamque totam, devictis, non tamen deletis, priscis incolis *Gothis* ac *Gepidis*, quorum sub nomine ac potestate minores etiam, uti erant *Daci*, *Getae*, *Romanique* rustici, velabantur Nationes, eum in modum ditioni suae subjecerunt, ut cum memoratis habitatoribus, sibi deinde servientibus, una colendam possiderent, magna nihilominus parte Gothorum ultra Danubium, cum Ducibus seu Regulis suis, *Phritigerno* et *Alarico*, pulsa.

Ulterius tandem his ex oris Hunni pedem ac arma promoventes, *Jazygum* Sarmatarum sive *Metanastarum*, Sclavici generis populi, terram, Tibiscum inter et Danubium sitam, a. 377 subegerunt: ubi temporariam quidem sibi habitationem fecerunt, sed Sclavos, tributo alioquin subjectos, sedibus suis non ejecerunt. Neque sic quieti, hoc eodem vel subsequente anno, trajecto Danubio, Pannonia quoque, *diversarum gentium diversorio*, cui dictum flumen a borea et oriente limites ponit, potiuntur; ibique, postquam Gothis in Thracia conjuncti adversus Romanos, ab his victi a. 379 fuerant, bellum praecipuum, ad urbem Potentianam, primam in Panonia Romanorum Coloniam, non procul forte Buda dissitam, a. 380 tanto impe-

petu committunt, ut ex Hunnis 125000, Romanis autem 210000 cecidisse perhibeantur. Hunni proinde, confecto hoc et minoribus praeliis, positaque interim in Dacia sede habitationis, dominatu item in Jazygia et Pannonia stabilito, rei agrariae ac pecuariae sese addicere diligentius ceperunt, et Rempublicam instituerunt.

1. Bálambere a. 387 vita functo, sequentes successerunt *Duces*, regia potestate pollentes, atque ideo *Reges* etiam *Hunorum* a Scriptoribus adpellati.

2. Charaton, usque annum circiter 400.

3. Uldinus, alias *Uldin*, *Huldin*, et *Uldes*, quem Stilico adversus Radagaisum in Italiam acciverat, a. 411.

4. Bendegucz, sive *Bendecuc*, Graecis *Mundzuchus*, Filius Bálamberis, qui anno 426 magnam Hunnorum manum, duce *Rugila* (Rua, Roila) ad obsidendam Constantinopolim, contra Theodosium mittit; ubi coorta tempestate, Rugilas fulmine tangitur; maxima vero Hunnorum pars peste subsecuta consumitur.

5. Octar sive Uptar, et Ruas fratres Bendeguzi, eidem a. 428 successere; sed a. 431 Octare mortuo, tota imperii moles in Ruam recidit.

6. Ethel e Hunnis; Latinis, Graecisque Auctoribus *Atila*, *Attila*, et *Attila*, cum fratre germano *Buda* sive *Bleda*, *Bendeguzi* filii, a. 434 regni possessionem adierunt: quorum *Attila*, qui a. 445 fratrem *Budam* peremit, quanta cum suis Hunnis, et adscitis saepe ad arma *Gepidis*, reliquisque populis subjugatis, in oriente ac occidente bella gesserit, quantumque grassatus fuerit, peregrinus in *Historia* ignoraverit. Illo a. 454 mortuo, tres ejus filii superstites fasces imperii Hunnici obtinuerunt, videlicet, aetatis ordine:

7. *Ellak*, vivo patre *Acatirorum* Rex ad *Pontum Euxinum*; *Dengizics*, aliis *Densices*, et *Irnach*, quorum seorsim regnandi libidine ac dissidio in occasionem arrepto, gentes, quae *Attilae* paruerant, jugum Hunnicum excusserunt. *Ardaricus*, *Gepidarum* Rex, primus fuit, qui, caeso in *Pannonia Ellako*, triginta circiter *Hunorum* millia peremit, *Daciamque* et *Jazygiam Gepidarum* possessioni subjecit. Tum *Gothi* quoque *Pannonia* potiti sunt. Post *Ellakum Dengizics*, Hunnis praefuit, qui a. 455 cum *Gothis* ad *Sirmium*, anno vero 457 cum *Romanis* infelicia bella gessit. Anno denique 469 *Dengizich* ipse, collectis Hunnis superstilibus, qui a *Gothis* victi circa *Danubii* ostia perstiterant, duxit

xit adversus Gothos, extremam fortunam periclitaturus: sed victi ad Bassianam, Pannoniae Civitatem, inglorii pulsi sunt, cumque per Thraciam pars eorum maxima Pontum versus rediret, in *Anagastum*, militiae Praefectum inciderunt; a quo Dengizich caesus est, caputque ejus (teste Marcellino) Constantinopolim ablatum. Sic finem imperio Hunnorum fecit funestissimum.

1. Quoniam nunc de iis agimus Hunnis, Siculis scilicet, quorum Majores nullo unquam tempore armis atque fama magis claruere, quam sub Attila; equum sane videtur, praecipua quaedam de famigeratissimo hocce Duce hic loci subnectere. Ut igitur ab habitu corporis ordiamur, eum Jornandes sequentem in modum describit: *forma ei erat brevis, lato pectore, capite grandiori, minutis oculis rarus barba, canis aspersus, simo naso, teter colore.* Sed facile fides abrogari Jornandi potest, utpote, qui ob clades Gothorum, Popularium suorum, ab Hunnis acceptas, illis vehementer infensus, multa adfinxit. Eum nihilominus, ut gentem quoque suam, horridiuscula fuisse specie, non est, cur inficiemur. Admittamus vero verba ejusdem Jornandis, qui de indole magni Attilae, sequentia loquitur: *Erat namque superbus incessu, huc atque illuc circumferens oculos, ut elati potentia ipso quoque motu corporis appareret additur porro: bellorum quidem amator, sed ipse manu temperans, consilio validissimus, supplicantibus exorabilis propitius in fide semel receptos.*

2. Horrendus autem Rex Attila fuit, et horrendissimi Hunni, quaquaversum bella circumtulerunt. Germaniam, Galliam, Italianque, et plurimas Europae regiones ferro ac flamma vastarunt, Occidentis aequae ac Orientis Imperatores tributarios sibi fecerunt, etc. Fuit autem praelium Attilae anceps ac omnium cruentissimum in campo urbis *Catalauni* apud Gallos, cum Aetio, Romanarum Legionum Magistro, an. 451 commissum, in quo 180 pugnatorum circiter millia utrinque desiderabantur; a parte quidem Attilae non Hunni omnes, sed etiam multi adsumtorum ad commilitium Gepidarum, et conmixtorum aliorum populorum. Relicto Catalauno (Gallis *Chalon sur Marne*), plurima incendii instar loca permearunt, totque gentium onusti spoliis ad sua redierunt. Hoc reditu, S. *Ursulam*, et ingentem cum ea *Virginum* multitudinem, quae metu Attilae, *Coloniae Agrippinae* refugium quaerebant, trucidarunt: unde *undecim millium Virginum Martyrum* ad diem 21. Oct. in Fâstis memoria. Anno autem 452 Attila ipse, reparatis copiis, majore, quam antea, exercitu in Italiam movit; ubi *Aquilejam*, *Mediolanum*, *Ticinum*, aliasque Urbes concussit: *Ravennatibus* tamen pepercit, et *Romanis*, Leone Pontifice Maximo eum placante, elementem se prae-buit, nec Urbem attigit. Haec severitas Attilae *Venetiarum* Civitatem opulentissimam fundasse perhibetur: adcolis videlicet, ob metum Attilae, navibus oneratis ad insulam *rivus altus* dictam profugientibus, et Civitatem condentibus. *Thuroczi Chron. Hung.* p. 1. c. 19.

3. Sic igitur Attila bonam regni sui partem peregre in castris transegit. Dum vero ipsi quieto esse licuit: sat magnifice in splendido suo palatio habitabat. Hac de re testis oculatus, *Priscus Rhetor*, qui una cum Maximino, Orator, a Theodosio II. Imperatore orientali ad ipsum Attilam anno 449 missus fuerat, hunc in sensum scribit: *ad vicum, in quo rex Attila morabatur, accessimus: vicum, inquam, ad instar civitatis amplissimae, in quo lignea moenia ex tabulis nitentibus fabricata reperimus, quarum compago ita solidum mentiebatur, ut vix ab intento posset junctura tabularum comprehendi; videres triclinia ambitu prolixiore distenta, porticusque in omni decore dispositos. Area vero curtis ingenti ambitu cingebatur, ut amplitudo ipsa regiam aulam ostenderet. Haec Jordanes ex laudato Prisco. Sed Bonfinius splendidiores adhuc aedes istas putavit.*
4. Qua autem regione, et quo vico, Attilae regia steterit? difficile est definire. *Samuel Timon*, Scriptor diligentissimus, in *Imagine Antiquae Hungariae*, Lib. II. Cap. V. quod de *gestis Attilae* lectu est dignissimum, e *Prisci Excerptis* curate consideratis, existimat, cum *Car. Cantoclaro*, eam prorsus non ad *Jaszberény* Hungariae ultra Tibiscum, (ut putavit *Otrokotsius* in *Originibus*), sed in illo *Moldaviae tractu*, qui lapidibus silvisque caret, sitam fuisse. A qua ejus opinione non longe discedunt veteres apud Siculos traditiones, ipsarumque rerum vestigia, quibus in vicinos Valachiae Transalpinae fines, ad reperiendas aedes Attilanas ducimur. Scilicet, ad meridionales terrae Siculorum fines, a terreno pagi Réty, **Se-**
dis

dis Sepsi, *Tsere-Domb* nominato, incipit fossa arte facta et *Hon árka* (vulgo *Hom árka*) adpellata, transitque per silvestrem tractum pagi Magyarós (ubi eadem fossa *Tsösz árka* vocatur), et alpestres silvas aditui (*passui*) Bozzensi adjacentes, in ipsam Valachiam Transalpinam, quae hodie *Havasalfölde* nobis, sed antiquius et rectius *Havasfelde* et *Havas-elve*, id est *Havas eleje* audiebat; cujus quidem fossae propagines non modo per tractum Sicularum Udvarhelyensem, sed etiam per oras Hungariae superioris, qua versus Tokaj et ultra itur, exstare traduntur: de hac adeoque fossa, Vir Ecclesiasticus, *Mathias Nagy*, Archidiaconus de Udvarhely et Parochus Zetelakensis, in suis *Notationibus de origine Sicularum* manuscriptis, ac mihi paucisque visis, quas a. 1505 exiguis pagellis concinnaverat, claris verbis refert, ductam eam fuisse ex *Valachia Transalpina*, a sede habitationis *Attilae*, per alpes ad nos, hinc per *Transilvaniam* et *Hungariam*; hunc in finem, ut *linea ista et adpositis vigiliis*, tutus, certus ac expeditus meatus et remeatus ad univ ersam gentem (*Hannorum*) illis in oris habitantem, veluti viae ducibus, pateret, commerciumque hinc et inde necessarium procederet. Haec ille; quibus vocamur, ut credamus, habitationem *Attilae* primo regni sui tempore fuisse in *Transalpina*, non longe a loco, quem *Timon* erudite in *Moldavia* quaeritabat. Ad nomen fossae hujus quod attinet; *Hon*, *Hunnum* (§. II. not. 3. a.), *Tsösz* vero, quod hodie custodem pecoris in *Hungaria* valet, vigiles publicos denotasse videntur. Memini me legisse apud Spectabilem *Stephanum Antos* de Réty, Vice

Judicem Regium Sedis Siculicalis Sepsi, quasdam observationes de vestigiis ejusdem fossae in Hungariae Comitatu Hontensi et viciniis, ubi similiter *Hon árka* nominata fuerit. Gratum Nationi Siculorum faceret, si quis Eruditorum illius regionis vestigia fossae indagaret, et si quae forte reperiuntur, scripto manifestaret.

5. Veterum porro traditionibus docemur, quibus Matthias Nagy etiam conformia notat, Attilam ex Valachia habitationem suam in hodiernam Siculorum terram transtulisse, ac ad majorem Hüküllö fluvium locasse, unde in hunc diem locus ille *Udvarhely* (Oppidum nempe *Székely-Udvarhely*) id est *Curiae locus* vocaretur, juxtaque hunc mons quidam *Bud-Vára*, hoc est *Budae arx*, de fratre Attilae, et pagus *Kadics-falva* de nomine ductoris *Kadicha* sive *Kadicsa*, apud Historicos nostros non ignoti. Sed demum hinc etiam Residentiam Attilae emotam ac in campestram Hungariae oram, quae Tibiscum inter ac Danubium jacet, depositam, ab eaque non longe dissitum fratris Budae ad ripam Danubii habitaculum, ubi Urbs Buda Hungariae regia conspicitur, e citatis monumentis discimus.

6. Injucundum jam haud erit, de *victu* quoque et *amictu* Attilae pauca loqui. Vestitu, suos inter Hunnos, quorum plerique linteis, cannabinisque et pelliceis operiebantur indumentis, splendido non utebatur; sed teste Prisco, ex panno unius generis, simplici ac vulgari; quum ceteri Hunnorum Primates versicoloribus delectarentur.

7. Ejus vero modum epulandi laudatus saepe Priscus, Cantoclaro in latinum ex graeco vertente, his verbis celebrat: „Reversis „nobis in tentorium, ecce ad nos Orestis „pater, vos ambos, inquit, ad convivium „invitat Attilas, fiet vero illud circa no- „nam diei. Tempore condicto observato, „ut venimus, et una quoque Romanorum „occidentalium legati, stetimus in limine „caenaculi coram Attila. Hic pincernae, „ut mos est in illis regionibus, calicem „tradiderunt, ut et nos vota faceremus. „Quo facto calicem degustantes ad ipsa so- „lia venimus, in quibus sedentes caenare „oportebat. Ad parietes autem cubiculi „praeparata erant omnia sedilia, ab utra- „que parte disposita: in medio vero sede- „bat Attilas in lecto; e cujus regione erat „et alter lectus, penes quem erant quidam „gradus, qui ad ejus cubile ferebant, lin- „teis candidis, et variis tapetibus venusta- „tis, et ornatus gratia contactum, simile „cubilibus, quae Romani, et Graeci nubentibus adornare pro more habent. Tum con- „vivarum primum ordinem ad Attilae dex- „tram sedere constituerunt, secundum ad „laevam: in quo nos, et Berichus, vir apud „Scythas nobilis, sed Berichus superiore „loco. Nam Onegesius in cathedra ad dex- „tram regii throni, et e regione Onegesti „duo ex Attilae Filiis. Senior enim in eo- „dem, quo pater throno non prope, sed „multum infra accumbebat, oculis prae pu- „dore, propter patris praesentiam, semper „in terram coniectis. Omnibus ordine se- „dentibus, qui Attilae erat a poculis, in- „grediens pateram vini tradit. Hanc ubi „quis suscepit, eum qui ordine prior erat,

„salutavit; salutatione honoratus surrexit,
 „neque prius eum sedere fas erat, quam
 „merum degustans, aut etiam ebibens, po-
 „culum pocillatori redderet. Unicuique ve-
 „ro unus pocillator aderat, quem, pincer-
 „na Attilae exeunte, introire suo ordine
 „oportuit. Postquam vero Attilas secun-
 „dum a se, et reliquos deinceps honore
 „affecisset, nos etiam paribus poculis dex-
 „tra juncta honoravit ex Thracum instituto.
 „Tum, ubi omnes salutatione honorati fu-
 „issent a Rege, pincernae recesserunt. Men-
 „sae vero juxta Attilae mensam erant ere-
 „ctae, excipiendis tribus, et quatuor, aut
 „etiam pluribus convivis idoneae, quorum
 „unusquisque poterat, minime transgressis
 „sedium ordinibus, in disco ex ferculis,
 „quod sibi libitum erat, desumere. Et pri-
 „mum in medium accessit Attilae minister
 „discum plenum carnibus ferens: post ip-
 „sum qui reliquis omnibus ministrabant,
 „panem et opsonia mensis apposuerunt. Sed
 „ceteris quidem barbaris, et nobis caena
 „vario eduliorum genere reserta, et instru-
 „cta praeparata, et in discis argenteis ap-
 „posita: Attilae vero in quadra lignea, et
 „nihil praeter carnes. Moderatum pariter,
 „et in omnibus reliquis sese praebuit. Con-
 „vivis aurea, et argentea pocula, quibus
 „bibebant, suppeditabantur; Attilae vero
 „poculum erat ligneum. Ut opsonia pri-
 „morum ferculorum fuere consumpta, o-
 „mnes surreximus, neque prius quisquam
 „nostrum ad suam sedem est reversus, quam
 „sibi traditam pateram, vini plenam serva-
 „to, quem supra diximus, ritu, Attilam
 „salvum, et incolumem precatus ebibisset.
 „Eo ad hunc modum honore culto sedimus.
 „Tum

„Tum nova fercula cuique mensae sunt il-
 „lata, quae alia continebant esculenta: ex
 „quibus ubi omnes, quoad satis esset, co-
 „medissent, modo, quo supra, in pedes ere-
 „cti, ebibito calice, consedimus. Adveni-
 „ente vespere sublatis epulis duo viri Scy-
 „thae coram Attila prodierunt, et versus
 „a se factos quibus ejus victorias, et bel-
 „licas virtutes canebant, recitarunt. Et alii
 „quidem versibus delectabantur, aliis
 „manabant lachrymae, quorum aetas affecta
 „reddiderat corpus effaetum et inbecillum;
 „ex quo eorum pugnandi ardor, et cupidi-
 „tas quiescere cogebatur. Post cantus, et
 „carmina Scytha, neseio quis, mente cap-
 „tus absurda, et prodigiosa, nec sani sen-
 „sus quicquam habentia resonans, et de-
 „blaterans risum omnibus commovit. Zer-
 „chon Marusius introivit etc. Itaque tunc
 „arrepta festivitatis occasione progressus
 „et forma, et habitu, et pronunciatione,
 „et verbis confuse ab eo prolatis, modo
 „Ausoniorum, modo Hunnorum, modo Go-
 „thorum linguam intermiscens, omnes lae-
 „titia, et hilaritate diffudit, effecitque, ut
 „in risum, qui sedari, et extingvi non po-
 „terat, prorumperent, excepto Attila. At-
 „tilas enim vultu omnis mutationis expers,
 „et immotus permansit: neque quidquam
 „facere, quod jocum prae se ferret, con-
 „spectus est, praeterquam quod juniorem
 „ex filiis introeuntem, et adventantem, no-
 „mine Irnas, placidis, et laetis oculis est
 „intuitus et eum gena traxit. — — — Ut
 „vero in convivio noctem protraxerunt, fre-
 „quentes eximus, nolentes in computatione
 „permanere.“

8. Postquam sic satis suaviter cum Attila coenavimus, justa ad extremum funeri ejus solvamus. Scilicet, Attila multorum vastator regnorum et innumerarum eversor Civitatum, dum a. 454 nuptias, post obitum conjugis Recae (quam, in transmigracione ex Valachia mortuam, in silva proluxa terrae Siculicae, cui a *Reca* seu *Reka* nomen *Rika* adhaeserit, sepelivisse traditur), cum *Hildegunda* Henrici Francorum Regis filia celebraret, ipsa nuptiarum nocte, copioso e naribus sanguine in fauces exundante, quinquagenario vix major, domestici licet propemodum omnes ad 124 annos aetatem ejus perducant, suffocatur, relictis tribus filiis supra memoratis. *Chaba* enim et *Aladár* quos ei filios nonnulli Historici adscribunt, commentitia sunt nomina; et quid quid Annales de *Chaba* consignarunt, accipiendum est de *Dengizicsio*, quem *Chabam* (quod nomen stolidum apud nos notat) Hunni nominaverint, propter imprudentem cum Romanis et Gothis conflictum, quo Hunni victi, ac ipse *Dengizics* caesus fuit. Vocamen vero *Aladari* ex *Ardarici* Gepidarum Regis nomine, abjectis pro more Hungarorum posterioribus syllabis, natum esse, nulla vi concluderimus. Titulus denique Attilae, ut *Thuroezius* (alii paulo aliter) habet: *Attila filius Bendegucz: nepos magni Nemroth: nutritus in Engadi: Dei gratia Rex Hunnorum, Medorum, Gothorum, Danorum, metus orbis et flagellum Dei.* Est indocti cerebri figmentum. Cui plura de Attila placebunt, consulat *M Rudolphi Roth* Ulmensis, *Attilam Hunnorum Regem* a. 1679 forma quarta Jenae evulgatum, cujus in fronte duo quoque Nummi antiquissimi, ipsius

sus Attilae effigiem repraesentantes conspiciuntur, ac *Evardi Gibbon* Angli vitam Attilae a. 1787 Luneburgi versione germanica (*das Leben des Attila*) forma 8va editam: quibus in Opusculis alii quoque Auctores de eodem Attila commemorantur. His, propter raritatem Domesticam adnecti potest poëticus liber Hungaricus, cui titulus est: *Az régi Magyaroknak első bé jövésekről való Historia. Attilával miképpen telepettenek le Scambriában (sic), És mely nagy vérontással férkesztenek bé Pannoniába. Ad Notam: Arpád vala fő az Capitánságba Nyomtatot Colosvárot Heltaj Gáspárné műhelyébe 1. 5. 7. 9.* Quem, forma 4ta excusum, et 22 folia habentem in Bibliotheca selectissima Auctorum Hungaricorum Excellentissimae Dominae S. R. I. Comitissae Samuele Telekianae (*Tit. Tit.*) magno cum oblectamento aliquot ab hinc annis in Sáremerk evolveram.

§. IV.

Post praelia (§. III.) commemorata, pars Hunnorum e clade superstitem in Thracia, Moesia et Illyrico ad castrum Martenam, pars in *Scythia minore* seu *europaea* juxta Pontum Euxinum sita, cum *Irnacho* consedit; pars vero trans paludem Maeotidem, unde iidem Hunni in Europam primum immigraverant, rediit; pars denique, cujus Posterii sunt *Siculi*, in ea Transsilvaniae regione permansit, quam hodiernum in diem Terrae Siculicae nomine Incllyta Natio

tio peculiari jure possidet. Et hanc Siculorum originem non modo sinceriores Annales patrii, una cum traditionibus Majorum, diserte tradunt; sed codex quoque Legum, *Decreti Tripartiti* nomine insignitus, quem Reges Regnumque Hungariae, ac Principatus Transsilvaniae, jurata fide observare obligantur manifestissime probat; dum Partis tertiae Titulo quarto, inquit: *Sunt praeterea Transsilvanis in partibus scituli Nobiles privilegiati ab Scythico populo in primo eorum ingressu in Pannoniam propagati, quos nos corrupto quodam vocabulo Siculos appellamus, dissimili penitus lege et consuetudine gaudentes, rerum bellicarum expertissimi, qui per Tribus et Generationes, atque Lineas Generationum (antiquorum more) haereditates ac officia inter sese partiuntur et dividunt.*

1. Hunc Siculorum ortum Historiae Hungariae parens, *Magister Johannes Thwroc* (quem communiter *Thuroczium* scribimus) *Chronicae Hungarorum* part. 1. cap. 24. his verbis tradit: „Hos etiam praeter Hunnos, qui „Chabam comitati sunt, tria millia virorum eadem de natione praelio de praedicto per fugae praesidium erepti, in Pannonia remansisse: et quam primum in campo Czyglamezew *Cziglamezö* hodierna scriptio; quod tamen detortum forte est e „(*Czegléd mezö*) vocato, sibi sedem fecisse; „tandem occidentales nationes, quibus vivente Attila infesti erant, metuentes, ad

„Erdevvelwe, (lege *Erdöelwe*, hoc est, *Erdö*
 „*eleje*, unde *Erdély* formatum est) confinia
 „videlicet Pannonicae regionis se transtu-
 „lisse, et non Hunnos sive Hungaros; sed,
 „ne illorum agnoscerentur esse residui, Si-
 „culos, ipsorum autem vocabulo *Zekel* (*Szö-*
 „*kaly*), se denominasse perhibentur. Hi Si-
 „culi, Hunnorum prima fronte in Pannoni-
 „am intransiunt, etiam hac nostra tempe-
 „state residui esse dubitantur per neminem
 „cum in ipsorum generatione extraneo non-
 „dum permixta sanguine, et in moribus
 „severiores, et in divisione agri caeteris
 „Hungaris multum differe videantur.

Nicolaus Olahus quoque, in suo *Atila*,
 sequentem in modum describit: „Post pu-
 „gnam in agro Sicambrico commissam,
 „praeter exercitum Chabae, qui in Graeci-
 „am erat profectus, tria millia Hunnorum
 „caedem elapsa in campo *Czegléd*, ubi nunc
 „oppidum est ejus nominis, consedere. Hi
 „metuentes *Detrici* et aliorum Germanorum
 „potentiam, in eam *Daciae* partem quae
 „nostra hac tempestate *Transylvania*, sive
 „Septem castra (a septem Ducibus Hunni-
 „cis, qui in secundo ingressu Hunnorum in
 „Pannoniam, castra sua eo loci fixerant)
 „denominantur, celeri itinere appulere. Qui
 „ut facilius persvaderent se non esse Hun-
 „norum reliquias, mutato agnomine Hunni-
 „co, se *Siculos* denominarunt. Hic popu-
 „lus etiam nunc a nostris putantur vetusti-
 „ores esse Hunnorum, qui in *Hungaria* re-
 „manserint. Sunt in eum hi aucti jam nu-
 „merum, ut dum bellum eis ingruat, faci-
 „le ad quinquaginta et amplius armatorum
 „hominum millia conscribere, in campum-
 „que educere possint. Gravatum patiuntur

„suam familiam, domumque, externae nationis miscere connubio: moribus, ritibus ac legibus aliorum Hungarorum sunt, longe dissimiles.

2. Hos Auctores sequuntur reliqui, quorum sententias popularibus nostris abunde notas, recitare supervacaneum esse arbitror. Sed hanc Siculorum originem in dubium vocare seculo nostro sunt ausi, magni alioquin et immortalis nominis, sed Nationem Siculicam ejusque Privilegia intime certe non noscentes Historici; quorum agmen *Samuel Timon* ducit: eam cum primis ob rationem, quod laudati proxime *Thurocius*, *Pistorius*, aliique, ad exiguum numerum, tria nempe millia, Hunnos illos redigant, quos Siculorum Parentes adserunt; ut proinde ii, finitimis Gentibus infensi et exosi, in medio Gepidarum, Gothorum, etc. interque incursiones variarum Gentium, in statione permanere nequiverint. Nova igitur incunabula Siculis fingunt; et *Franciscus Fasching* quidem, ex *Jassis* (hung. *Jászok*) Hungariae, qui etiam *Philistaei* vocabantur, ortos persvadere conatur, suae *Veteris Daciae* pag. 79 in haec verba scribens: *Probabilius Seculo Dominico Christi Decimo Tertio, quo Tartari Transsilvaniam septennio, et Hungariam triennio forme afflixerunt et prope deleverunt iis excedentibus a Bela IV ex Jassis seu Philistaeis — — ad custodiendos limites, eo translato fuisse; quoniam vero in maximis periculis durarunt in Dacia, magnas immunitates — — merito obtinuerunt* *Georgius Pray* vero, vir longe Clarissimus, Siculos, veros *Paczinacitas* ortu suo plane *persvasum* habet; ipsos autem

Paczinacitas genuinos *Cumanos* esse extra dubitationem locat, et post discessum Tatarorum *bonam Cumanorum partem* ex Hungaria in *Transsilvaniam abiisse*, ex iisque propagatos Siculos pro vero simili scribit.

3. a. Verum enimvero hanc eorum sententiam a veritate esse alienam, tam Historicorum monumenta, quam Diplomata, antiquissima evincunt luculentissime. Quid vero hanc in rem pluribus? Recitatum siquidem *Decretum Werböczianum* vox et sententia est universi Regni Hungarici, ejusdemque Regum Apostolicorum; quod non e cerebro ille cudit, sed e visis procul dubio, Tabularii Regii monumentis, quibus carere nequivit, conspectoque Nationis Siculicæ systemate politico, publica auctoritate concinavit: istud vero diserte admodum demonstrat, Siculos, Nobiles illos in universum privilegiatos, ab Hunnis, prima in has oras vice ingressis, esse propagatos. Turbator ergo Legis, Regis et Regni, atque contemtor Privilegiorum Reginum, sit oportet, qui posthabitis eorum oraculis, sincerisque Historicorum domesticorum testimoniis, spuria Siculis incunabula fabricaverit.

b. Verum est, quod si quispiam communem versionem loci Decretalis hungaricam consulat, nihil inde petere testimonii poterit; haec enim verba: *ab Scytico populo in primo eorum ingressu in Pannoniam propagati*; sequentibus insigni cum errore exprimit: *kik a' magyaroktól azután származtak hogy Scithiából Magyar Országban Pannoniában bé jöttek*: quae non plus significant, quam Siculos ab Hungaris, postquam hi e Seythia in Hungariam advenerunt, ortos fuisse.

2. Quod dum monuimus, in gratiam Lectorum curiosorum, libet antiquam etiam totius loci illius Werböcziani versionem (quam primus omnium *Blasius Veres* pro prelo Debreczinensi adornaverat, ac deinde *Caspar Heltai* Claudiopoli interpolaverat, typisque suis 1571 in 4to evulgaverat,) puerilem quidem eam, sed de origine Sicularum prioris auctoritatem, ex editione Heltana, huc adscribere; quae, nulla mutata litera, hisce legitur: „SZÉHELLYEC, kiváltköppen való Nemessek, Scitiabéli népről. Az ő első Pannoniába bé jövésekben támadtak, vagy nemzettek, mindenestől fogva külemb törvényes és szokásnak örülnek: Hadi dolgotba bölczec: kie örökséget és tisztet nemzetségre, és nemzetségnak ágazatira, régi szokásoc szerént osznak kösztec.

4. In contrarium equidem quaestio haud minima hic suboriur: Num Siculi, si non tribus millibus numerosiores illi, e reliquiis Hunnorum profligatorum, in Transsilvaniam se receperint, centum fere annos, donec scilicet anno 553 Avars, Hunnorum nostrorum sive Sicularum gentiles, ex Asia in Daciam adpulerunt, hac in regione, tanquam medio hostium, perseverare potuerint?

Pondus Quaestioni addit, quod *Gothi*, cum primisque *Gepidae*, quos omnes, Hunni Balamberiani seu Attilani dicti, suae subjecerant potestati; post debellatos Hunnos, his in oris longe lateque dominabantur, uti conjicere licet infensi eorum popularibus, Siculis videlicet nostris, erant. Quo igitur modo, iidem Siculi, hac in regione, hostilia inter odia, parva manu perdurare quiverint?

Respondemus : Non constat quidem sed res creditu non est difficilis Hunno Siculos, plures vel pauciores fuerint, in qualemcunque Gepidarum, sibi viciniorum, potestatem concessisse potius, quam migrationis et dubiorum itinerum erroribus periclitari: atque ita, cur non potuissent tria Sicularum millia in Dacia nostra more deditio permanere? id quod vel decem personis, immo uni etiam, permitti mirum non erat. Sed porro, per *tria illa millia*, illi solum exprimi poterant, qui armipotentes censebantur, et qui quintam Gentis suae partem, uti credere fas est, non excedebant; ut adeo universim 15000 plus minus fuisse probabile aequis iudiciis censeantur. Conf. §. V. not. 1.

§. V.

Hunc igitur in modum Natio Sicularum sedem habitationis suae fixit in orientali Transsilvaniae parte, quae ad fontes celebrium fluviorum Marusii, Alutae, binorum Küküllö, minorumque protenditur, et adversus hostium incursiones montibus ac silvis multa ex parte munitur. Et quoniam Hunnorum exercitus, ulterius hinc in Pannoniam, ceterasque Europae regiones arma illaturus, ac bella gesturus, hic suos imbelles, puta, senes, valetudinarios, infirmos, pueros, multamque sequioris sexus partem, armenta item et reculas, in stationem sive quiescentia quasi castra, armatis quoque cohortibus firmata,

pro tutiori permansione, post fata saltem famosissimi Attilae collocaverat: haec propterea regio vocabatur iis *Szék hely*, id est, *Sedis locus*, sive *sedes habitationis, permansionis, statio*; quum lingua vernacula *Szék Sedem hely* autem locum valeat. Ex his igitur voculis, conjunctim sumtis ac suffixo *i*. auctis, Hunnus tam quietem, quam excubias agens, dictus fuerit *Szék-helyi*, hoc est *de sedis loco* existens, ac postmodum, ut fit sexcentis in vocibus, omissis *h* et *i*, *Székely*; e quo demum latinum *Siculus*, quod integrius *Székelius* diceretur, germanicum *Zeckel*, et Valachicum *Szekuj*, quae ejusdem sunt significationis; item *Siculia*, quod vocabulum Siculorum Terram (*Székely-föld*) notat, enata sunt; vocamine *Hunni* in hoc Populo penitus cessante.

1. Iis, quae hoc §pho posita sunt, consideratis, *trium millium Siculorum* (§. IV. not. 4) qui bello pulsii redierant. summa quantum capit incrementi, conjicere licet. Quis enim credat, omnes infirmos ac inmaturos in Scythiam rediisse?

2. Auctor *Daciae Siculiae* pag. 3. a. Jugoriae monte *Sickely Ranzanus* e *Sicilia*, etymon vocabuli *Székely*, una cum ipsa Gente accessunt fabulose. *Andreas Huszti* autem *Jurisprudentiae Hungarico Transsilvanicae* Tit. XI. §. 110 a. regione *Tschik*, consveta seriptione *Csik* et *Tsik*, adpellari Siculum com-

miniseitur. Alii vero hanc vocem depravant nimium, uti *Hornius*, cui in *Arca Noe Skokelius*, *Ortelio Zaikel*, nonnullis *Cikulus* exprimitur. Nomen vero latinum *Sikulus* est antiquissimum, quod videlicet jam anno 1224 in *Andreano Saxonum Privilegio* (§. IV. not. 5.) scribebatur, immo etiam multo antea, ad annum 1096, fit mentio *Siculorum*, in *Historia Episcopatus Milko-viensis Extraneis Seythuli* quoque saepe nominantur.

§. VI.

Taliter constituta *Siculorum Republica*, sub gentilibus suis *Ductoribus* ac *Praetoribus* perstitit incolumis, usque ad annum 553, quo *secunda vice* (§. II. not. 3 b.) e *Scythia Hunnici generis Populus*, *Avares* scilicet, sive *Hunno Avares*, origine et lingua ipsorum *Siculorum* fratres, sub suo *Kagano*, Duce, in *Daciam* pervenientes, *Gepidasque* victos imperio suo subjicientes, eadem *Dacia*, ac subinde etiam *Pannonia*, potiti fuissent. Hi, *Kagano* 578 mortuo, *Pannoniam Daciaeque* partes coluerunt sub *Ducibus* Gentis suae, ad annum 803, quo eos *Carolus Magnus Gallis* subjugavit, ac demum sub finem seculi noni, qui superstites ex iis manserant, *Hungaris* ex *Asia boreali* erumpentibus sese associantes, jugum gallicum excusserunt. Interea igitur cum *Avaribus*, quoad hi favente

usi fuere fortuna, Siculi consanguinei armatam coluerunt societatem, vicinorum populorum, si quo antea premebantur, metu soluti.

1. Hi Avars, quorum duces sive Reges communi sat diu nomine *Chagani* adpellabantur, (quorumque praecipui, *Kurs, Iringus, Jugurro, Theodo*, sive *Tudó* (Tudunus, et alter *Tudunus*, memorantur,) Slavici generis hominibus omnium numerosissime in Dacia et Pannoniis imperitasse convixisseque leguntur. Horum cum posteris Hungaros quoque (§. VII) demum egisse perhumaniter, (verba sunt celeberrimi *Severini*) patet, cum eos initio statim belli socios facerent, tum civitate impertirentur (*Anonym. Belae Regis c. 33, 34.*) Hinc proficiscitur, ut ad nostram memoriam Slavi, aucti tandem Sigismundo et Elisabetha imperantibus, Bohemorum Moravorumque accessione, borealem Hungariae partem, clivis perpetuisque montium jugis obnoxiam incolant. Sclavis his ex priore syllaba *Gothi* nomen *Tot* potius, quam ex *Toutone*, apud Hungaros adhaesisse existimamus, adsentiente *Lud. Tubero L. 1. §. 6.*
2. Nec Avars, nec deinde Hungari advenientes, suos hos fratres, Prosapiam nempe Siculicam, quae eis et quieti hospitaliter, et auxilio viriliter fuit, vel oppresserunt, vel immunitatibus coarctarunt. De Siculis vero patrii referunt annales, quod dum illi Hungaros ad has oras e Seythia tendere nunciis accepissent, habito delectu, eis in Rutheniam, quae et Roxania fuit nominata, pulero agmine obviam processerint.

§. VII.

Postquam demum *tertia vice*, (§. II. *not.* 3. *c.*) Hunnici similiter Gens sanguin-
nis, Inclyta videlicet *Hungarorum Natio*,
ad capita 210000 circiter numerata, circa
annum 862 in Daciam adpulit, hicque *Bla-*
cos (quos jam *Valachos* vocamus) et ho-
rum commilitones fregit; ac sub finem e-
jusdem seculi, devicto *Svatopluc* Sclavo-
rum Rege, Hungariam quoque insedit; su-
is et Hungaria seorsim, suis etiam Trans-
silvania Ducibus parvare, usque ad sanc-
tum Stephanum, primum Hungarorum Re-
gem sub quo, anno 1002 tempore Gyulæ
Ducis Transsilvaniæ, avunculi sui, odio
Religionis Christianæ armis sibi repugnan-
te, Transsilvania Coronæ Hungariæ ad-
nexa fuit. Sic adeoque Natio etiam Sicu-
lorum, Ducibus antea Transsilvaniæ con-
foederata, Regis Apostolici, et successorum
se submisit imperio. A morte vero
Joannis Zápolya, Transsilvanis ab Hunga-
ria recedentibus, Siculi quoque eisdem
habuerunt Comites, quos tota Transsilva-
nia post fata Joannis Sigismundi Princi-
pes venerata fuit.

1. Idem ergo S. Stephanus, dum Hungariam
ac Transsilvaniam in certos distribueret Co-
mitatus, terram Siculorum universam, com-
munem videlicet illam totius Nationis *Se-*
dem

dom (§. V.); in *Sedes* minores jam antea ab ipsis certo dispartitam, pro uno *Comitatu* reliquit. Hinc est, quod Praefecti, qui nomine atque vice Regum, Supremum apud hanc Gentem Magistratum gesserunt, *Comites Siculorum* adpellarentur.

2. De his P *Joannes Szegedi*, in *Tripartito Juris Ungarici Tyrocinio*, Part. 3. Tit. 4. §. 3. „Quem, (*scribit*) Reges Ungariae *Vajvodam Transsilvaniae*; eundem etiam semper creabant, *Comitem Siculorum*.“ Hanc etiam habet Sententiam *Nicolaus Olahus*, cujus *Attilae* suae Capite ultimo haec sunt verba: „Parent (*Siculi*) post Regem, nemini, quam *Vajvodae Transsilvano*; quem Rex *Comitem* eorum, dum huic *Vajvodatui* confert, aut mutat praefecturam, semper creat.“ Sed hoc aliter se habet; fuerunt enim non pauci *Vajvodarum*, qui *Comitum* Supremorum *Comitatus Szólnok* Interioris munere functi sunt; iisque temporibus *Siculis* *Comites* peculiare, diversos a *Vajvodis* praefuisse, vel ex eorum catalogo probari potest. Nec minorem idem *Doctissimus Szegedi* committit errorem, quum, paucis interjectis, adserit, *Siculos tributum Turcis, instar Transsilvanorum (Hungarorum) et Saxonum, pendere coactos*: uti infra §. XXXI. apparebit. Sed neque *singuli Siculorum boves singulos* Regibus dare obligabantur, ut idem *Vir eruditissimus citati Titulo Spho 2* putavit: verum bovem sextum, adeoque tanto numero animalia ista non habentes, ambo tresque unum *conf.* §. XX.

Post ultimum Patrium Principem *Michaellem Apafi*, Augusti Successores *Austriaci*
Com.

Comites Siculorum salutati dimidio Seculo haud sunt; verum hic titulus sub Aug. Leopoldo I. ad Regium Governatorem Transsilvaniae, Comitem *Georgium Banff* transierat: sed postmodum Magna Princeps MARIA THERESIA clementer assumere dignata est in *Resolutionibus, Deputationi Transsilvanicae* 20. Julii a. 1742 datis, quarum Puncto 4to ratione Siculorum exarato, haec ad verbum legimus. „Demissae Instantiae „Nationis ejusdem (*Siculicae*) quatenus Titulum *Siculorum Comitis*, quo alii Transsilvaniae Principes, ac etiam Rex Poloniae Stephanus Báthori, olim usi sunt, inter reliquos Titulos nostros assumere dignaremur; benigne annuimus, eundemque Titulum in Transsilvanicis Expeditionibus, in serie Titulorum nostrorum, suo loco inserendum indulgemus.

C A P V T II.

DE SICVLORVM DISTINCTIONE

I N

PRIMORES, PRIMIPILOS, PYXIDARIOS etc.

§. VIII.

Sicuti nulla unquam fuit, nec alioquin subsistere salutariter potuisset, Respublica, in qua Cives omnes aequali potestate et auctoritate convixissent; sed et qui praessent, et qui subessent, corpus Reipub-

publicae formare atque constituere debuerint: ita Siculi etiam, omnes licet et singuli de plena Lege Nobiles (§. IV.,) ab antiquis temporibus, in *Tres Ordines*, sive *Genera*, videlicet *Primores*, *Primipilos* et *Pixidarios* distincti, indeque *Trium Generum Siculi* in publicis aequae Instrumentis, ac communi Nationis Sigillo antiquissimo scripti sunt.

1. Hujusmodi distinctionem Siculorum in tres Classes, esse perantiquam, praeter usum nondum in ipsa Natione penitus obsoletum, publicaeque auctoritatis documenta, praesertim vero *Legem Consuetudinariam* Nationis a. 1555 in formam codicis redactam, (*) et Decreta Comititalia anni 1562 d. 20. Junii; testantur solide *Commissarii* Ferdinandi I. Hungariae Regis, qui a. 1552 investigandis Proventibus Regiis in Transsilvaniam missi, pervestigatis etiam rebus Siculorum, sequentem de iis perscribunt Relationem: *Siculi in commune omnes sunt Nobiles, et ab omnibus contributionibus exempti; sed distributi tamen in tres Ordines, quorum qui praecipui sunt, vocantur Nobiles, qui quasi Baronum Patriciorum loco habentur; alii vocantur lingua eorum Lófö Székelyek, ipsi Latinae Primipilos vocant, qui quasi Equestris sunt Ordinis; reliqui sunt ceu Plebei, omnes tamen, ut dictum Nobiles.*

2. Quamvis vero primis fundatae in Transsilvania Reipublicae Siculicae temporibus, trifaria haec distinctio vix audita legatur; quum

(*) Seq. in Aditamentis Nro, I.

quum *Lóhfö* sive *Lófö*, *Giahrlag* seu *Gyalog*, id est, *Equestris* ac *Pedestris* tantum Generis memoria in vetustissimis omnium monumentis supersit: si non tamen nomine tenus, re ipsa profecto tres viguisse Ordines, elicere ex eo facile est, quod qui duabus istis Classibus praefuerunt regendis rebusque gravioribus gerendis, ac judiciis incubuerunt, illi saltem officio et auctoritate distincti, tertium constituere Ordinem, qui subsequutis temporibus *Primorum* adpellationem induerunt.

§ IX.

1. **Primores**, qui nonnunquam *Potiores* etiam, hungarice vero *Fö Népek*, et *Elsök*, ac ab anno 1571, haud raro *Fö-Nemesek*, id est, *Primarii Nobiles*, item *Nemessi Rend*, nominantur, ceteris fuerunt haereditatibus et opibus valentiores, eorumque de numero ad Officia Militaria *Generales*, *Capitanei*, *Ductores*, et *Vexilliferi*, ac ad Provincialia *Judices Regii*, *Judices Sedis*, et aliquot *Adsessores* seu *Jurati Sedium* deligebantur.

1. Vernaculo nomine vocabantur olim *Judices Regii Király Birák*, *Judices Sedis Szék-Birák*, *Adsessores Székülök*. Hodierno stilo, per *Judices Regios*, citra omnem dubitationem, *Supremi Judices Regii*, per *Sedis Judices* autem *Vice Judices Regii* (quorum nomen a. 1594 2. Febr. in Comitibus Albensibus natum videtur) intelliguntur.

2. Aevo nostro in classe *Primorum* censentur,
1. Nationis hujus Magnates, hoc est *Comites* ac *Barones*.
 2. *Nobiles Immunes* tributorum, qui recentiore loquendi modo *Nobiles Equestris Ordinis* nuncupari amant. *Hos* inter et *Primipilos* medii quasi censentur *Nobiles Armalistae*, qui videlicet per *Litteras* (ita dictas) *Armales* Nobilitatem praerogativae adepti quidem sunt, et *Nobilibus Unius Sessionis* Hungarorum *Transsilvanorum* aequiparantur; ab anno tamen 1711. (vid. infra §. XXXI. not. 5.) tributo obnoxii sunt, multi eorum.

§. X.

2. *Primipili*, romano quidem vocabulo, sed significatione a Romanorum sensu multum diversa, sic dicti, vernaculo autem sermone *Lófök* sive *Lófük*, (in singulari *Lófö* seu *Löfü*) et *Lovasök*, id est *Equites* nominati, secundi Ordinis *Siculi*, *Equestri Militiae* adscripti fuere: et horum *Classis*, *seminarium* quasi erat *Virorum bellicosissimorum*, *incunabulaque Primorum*, e qua insuper ad *Provincialia* quoque *Officia*, qualia sunt *Sedis*, (ut §. IX. not. 1. dictum) *Adsectoratus*, reliqua una cum *Primoribus*, bene meriti adsumebantur.

1. *Lófö* dictus ex *Lö*, equum, et *fö* sive *fü* caput, vernaculo idiomate significantibus; quod unusquisque *Primipilorum* capitatum, hoc est, viritim, equo uno instructus, castra

stra adire obligaretur. Hi in plurali scribuntur passim etiam *Lóföek* et *Lófejek*; quasi stricte diceret *Equorum capita*.

2. Certe *Adsessores* sive causarum *Judices*, majore numero e *Primipilis*, quam *Primoribus*, deligebantur; uti concludere tuto possumus exemplo *Primariae Sedis Siculo-rum Udvarhelyensis*, cujus et universae *Nationis Conventu*, in *Oppido Székely Udvarhely* die 23. *Novembris* anni 1505 habito, quum e *Primoribus* 4. tantum, e *Primipilis* 13. *Adsessores* pro eadem *Sede* et *Filiali Keresztur*, lecti perhibentur sequenti e latino (quod nusquam hodie reperitur) in hungaricum translato, decreto: *El-végeztük és rendeltük: Hogy az Udvarhely és Keresztur Székén lakó Székely Atyánkfiai-nak, az Elsők közzül négy embereket, és ugyan azon Széken lakó Lófejek közzül tizen-hármat, a' mi Székely Országunknak régi bevett authoritássából, és hatalmából Biráknak, és az Igazság kiszolgáltatásának véghez vite-lére rendeltünk, kik egy summában lesznek tizen heten, a' kik mindenik Székben ez Országban akármí Ronden lévő Személyeknek személyeket és képeket viselyék.*

§. XI.

Pyxidarii sive *Plebeji* in *Litteris Principum* saepius *Pedites Pyxidarii* nominati gentili adpellatione *Község* sive *Kös-ség* item *Köz-népek* (quasi dicas *vulgares populos*) et *Köz-rendek*, nec non *Gyalogok* ac *Darabontok*, (hoc est, *Pedites*), ob ve-

stes uniformes, seculis saltem proximis, in *Rubros* atque *Virides*, (i. e. *Veres* et *Zöld*) distincti, tertium, prioribusque (§. IX. X.) multo numerosiorem, omni aevo efficiebant Militiae Siculicae Ordinem, eumque *Pedestrem*; et simul, nihil hoc praerogativae eorum nobilitari praejudicante, plebeja etiam in Populo Siculico munia obibant. Horum insuper plurimi, quia ob seditionem et ad Hungariae Regem Ferdinandum, posteaque Maximilianum adhaesionem, suffragiis Comitiorum Schaesburgensium, a. 1562, libertate Siculica exciderant, Principisque, et ejus donatione Optimatum dominium, servili cum conditione subierant, *Parasztok*, hoc est, ignobiles sive rustici, passim in actis publicis; deinde verò postquam a. 1599 m. Nov. in Comitibus Albensibus libertatem recuperassent, *Libertini* (*Szabadosok*) etiam frequentissime nominabantur.

1. Hujus Classis homo vocatur hungarice *Darabont* ex germanico *Trabant*, latine vero *Pixidarius*, hoc est, Sclopetarius, e *Büchse* itidem Teutonum, quibus sclopetum, quali Pedites nostri utebantur, hoc nomine notatur.
2. Communiter, atque publicis etiam in literis scribitur per l, non Y, *Pixidarius* et abjecto j, *Plabeus*.

§. XII.

Stantibus firmo pede tribus his Sicularum classibus, an inferioris Ordinis viris ad superiores, *Plebejis* videlicet ad *Primipilos*, et his ad *Primores*, ascendendi gradus dari potuit? Omnino; et quidem tam pacis, quam et cum maxime belli tempore. *Pace* nempe, si Plebejo vel Primipilo utilia Principi servitia navasse contigerit, pro-na ad promotionem via erat, testibus Primipilaribus passim et Armalibus Literis. Si quis porro Primipilorum opulentiorum tres vel plures Primipilatus, (*Lofség,*) hoc est Primipilorum sine liberorum solatio vita functorum, vel etiam aliorum, ob pauperiem, aut aliam aliquam rationem Primipilatui renunciantium, praerogativam Primipilarem, simul cum terreno sive haereditio, comparaverit; tali modo is gradum ad obtinendos Primorum honores fecit. *Bello* vero saepissimo, non solum Primipilis, sed et Pixidariis (his pacis tempore rarius,) praecipua virtutum militarium laude conspicuis, in catalogum Primorum referri contigit feliciter.

1. De Primipilatibus coemi solitis, docemur tam aliis monumentis, omni exceptione majoribus, quam erudito Opusculo manuscripto, testimoniis sulto, Nobilis quondam *Johannes Siménfalvi*, Caussarum advocati consul-

sultissimi; quod sequenti sub Epigraphe innotuit: *REFLEXIONES, de genuina ac Legali Nobilitate Nationis Siculicae ex Legibus fundamentalibus, Actis item Publicis et Judicialibus deductae.* Vid. Benkő Milkovia, Tom. I. p. 61. seqq.

2. Quod uno passu honores *Primipilares* transilire, ac in numerum *Primorum Plebejus* sive *Libertinus* aliquis pervenire potuerit, e pluribus documento sint *Literae Armales Demetrii Ilkei de Wargyas*, ibidem apud *Familiam* adservatae, cujus verba huc facientia sunt: *Demetrium Ilkei ac per eum filios etiam jam natos, e statu et conditione Peditatus et Libertinali — — — elementer eximendos, in coetum et numerum verorum et indubitatorum — — — Nobilium annumerandos — — — duximus* — 18. Febr. 1651. *Georgius Rakoczi.*

§. XIII.

Promotiones autem ex Ordine detiore ad superiores, de bona olim consuetudine fiebant per Comites Siculorum, qui saepius *Wajvodae* simul *Transsilvaniae* erant. Hi nullas quidem super inde *Literas Privilegiales* impertiebantur; sed auctoritate sibi a *Regibus Hungariae*, speciatim *Mathia Corvino*, concessa, personas optime meritas in *Tabulam Lustrationis*, sive *Regestrum Armilustrii*, hujus vel illius Ordinis, publica in congressione referebant. Nec ante disjunctionem *Transsilvaniae* ab Hun-

Hungaria *Armales*, vel *Primipilares* (quorum vel nomen erat inauditum) Literae cuiquam concedebantur: nec ulla necessitas Siculos ad eas efflagitandas ac amplectendas impulit unquam. His utinam caruissent originarii et perpetui Nobiles, quos revera non Reges, non Principes poterant reddere nobiliores. Patrii nihilominus Principes, quos praesertim alternandis fortunae casus terribant, eo immodicae sane liberalitatis processerunt; ut ejusmodi Literas distribuerent prodigaliter.

1. Quo olim modo promotiones ad perdictos Ordines fiebant; quibusque immunitatibus veri Siculi gaudebant, non obscure docet Mandatum Mathiae I. Regis quod, ut inferius dicendis quoque lumen insigne spargat subnectere placet. En illud cum orthographia, (quam retinere consultum ducimus) autographi:

„Commissio pp. Dni, (*propria Domini*) Regis

„**N**os Mathias Dei gracia Rex Hungariae, Bohemiae, etc. Fideli nostro Mfico (*Magnifico*) Blasio Magiar de Mera, Vajvode nostro Tranno (*Transsilvano*) et Commi Siculorum, ejusque vices gerentibus, Salutem et Graciam. Querulose nobis exponitur a parte Fidelium nororum (*nostrorum*) Siculorum Equitum atque Peditum de Sedibus Wudarheli et Maros, in castris nostris praesentium, quomodo ipsos nonnulli

„e Primoribus suae Nationis, exactionibus
 „pecuniariis gravare tentassent, et quo mo-
 „do preterea ordo eorum trium Generum
 „labefactaretur. Cum igitur praecipua con-
 „ditio regalis nostrae cure sit, ut omnes
 „et singuli Fideles, statum nrum (*nostrum*)
 „regium promoventes, premii condigni vi-
 „cem accipiant; Ideo consideratis summa
 „fide, et strenuo semper belligerandi stu-
 „dio dictorum fidelium nostrorum univer-
 „sorumque Siculorum, Fidelitatibus vestris
 „harum serie mandamus firmissime, ut vi-
 „sis presentibus, sine cessatione medelam
 „adhibeatis, et quidem; Quo ad *primum*,
 „si quidem Fideles nostri Siculi, nullis
 „prorsus pecuniariis exactationibus, sive
 „nobis, sive Hominibus nostris obstructi a
 „perpetuis temporibus dignoscantur, nisi
 „spontaneis et promptis oblationibus ad no-
 „stri et aliorum Sereniss. Regum Hunga-
 „riae Conjugiorum et Natorum hilaria, nec
 „non juxta redituum suorum equitatem ad
 „Legationes ab illis et ad illos, uti illud
 „ex aliis Literis nris (*nostris*) ipsis in for-
 „mam Privilegii redactis, uberius intelli-
 „gere poteritis: quam ob rem omnes exa-
 „ctiones, per publicam vocem, sub gravis-
 „sima pena interdicatis, ita ut si nihilo-
 „minus forent aliquo tpre (*tempore*) reper-
 „ti tales, qui contrarium facerent, illi eo
 „facto, juxta consuetudinem ipsorum, om-
 „nibus bonis evertentur; Quoad *alterum*
 „vero, facta per Vos sine mora generali
 „collustratione Fidelium nostrorum Siculo-
 „rum Equites in suo statu a majoribus pro-
 „generatos in seorsivas tabulas referatis,
 „qui propter permansuram distinctionem
 „Primipili vocabuntur, Pedites rursus in
 „ali-

„alias tabulas quas nemo Primorum suo
 „arbitrio alterabit, perpetuam alioquin in-
 „famiam ineursurus; nec ex his vero, nisi
 „Vajvodarum nostrorum Transsilvanorum et
 „Comitum Sicularum pro tempore consti-
 „tutorum, ac in futurum constituendorum,
 „nec ex illis, nisi tres terre sortes et fa-
 „cultates habere dignoscantur, dictorum
 „itidem Vajvodarum nostrorum scitu, ad
 „superiorem gradum ascendere valebunt.
 „In his secus nullo modo facturi, et tabu-
 „las, quas confeceritis, ad nos etiam trans-
 „missuri. Presentibus perlectis, exhiben-
 „tibus restitutis. Datum in Castris nostris
 „ad obsidionem fortalitii Modra metatis,
 „seria quinta proxima post Festum conce-
 „ptionis Beate Marie Virginis, Anno Do-
 „mini Millesimo Quadragesimo Septuage-
 „simo Tertio, Regnorum vero nror. (*nostrorum*)
 „Anno Hungarie Sexto Decimo, Bo-
 „hemiae Quinto.“

Mathias m. p.

(L. S.)

C A P V T III.

DE MVNIIS et OBLIGATIONIBUS
SICVLORVM.

§. XIV.

Natio Sicularum Terram, quam incolit,
 effuso largo sanguine adquisitam, quia e-
 rat ab omni popularium suorum commu-
 nio-

nione et mutui auxilii spe procul dissita, non aliter, quam infinitorum ferme laborum molestiis, in medio infensorum sibi populorum, per tot seculorum decursum, propugnare ac tutari potuit. Necesse igitur fuit, ut Gens universa, ceu tanto oneri ferendo haud multa, junctis unanimiter viribus, tuitione Patriae incumberet; nec esset quispiam, cui curarum laborumque pars, ad conservandam rem publicam pro virili supportanda, non obtineret. Mirum proinde videri nequit, Nationem Siculicam, in campo Martis natam, ita armis atque bellis fuisse innutritam, ut totum ferme Genus masculinum *trium Ordinum*, sepositis creberrime, et sexui sequiori concreditae rei domesticae agrariaeque curis, castris identidem inserviret.

1. *Generatim* num primum de muneribus Sicularum *trium Ordinum* succincte, et quidem, quoad propinquiora secula, e testimoniis Decretorum Comitialium, quae vulgo *Articuli Diaetales* audiunt, agendum.

§. XV.

Sic adeoque cunctorum in concreto Sicularum, armis gerendis aptorum, munus erat, quidquid belligerandi studia et opera poscebant, alacriter ferre, ita quidem ut:

1. Quoties necessitas exigeret, vel generalis Insurrectio mandaretur, per singula capita seu viritim ad bella iretur: relictis nihilominus sufficientibus ad custodiam Locorum Siculicalium armatis.

2. Ab a. 1555 ad 1597, quinta, ab hoc vero anno aliquamdiu vicesima Gentis pars, ad insurgendum obligaretur. Sed

3. Ex hoc tempore, ad initium labentis seculi, sub continuis per aetates Principum vicissitudinibus, varius adeo fuit militandi modus, ut angustae hujus Opusculi paginae capere nequeant.

1. Jam speciatim.

§. XVI.

1. Ad PRIMORES quod adtinet; hi, quoties Primipili et Pixidarii per singula capita insurgebant, non modo viritim, sed prout erant pluribus vel paucioribus Primipilatibus (§. XII. *Loföség*) atque ita bonis ac haereditatibus pollentes, tribus, quatuor, quinque *etc.* equis, hoc est, Equitibus, a proportione facultatum suarum, armisque bene instructi, bellis interesse tenebantur: nisi quis eorum, gesto civili aliquo Magistratu, puta, Judicatu Regio, *cet* (§. IX.,) vel Legatione publica, pro lege et consuetudine Gentis suscipienda, abstraheretur.

1. Hanc Primorum insurgendi rationem, et dimensam pro eorundem equis solutionem, docet Articulus 3tius a. 1562 mense Junio Segesuáriní conditus, cujus sequentia sunt verba: *Az Fő népek is az ő rendjeknek és állapottyoknak mivelta szerént, ki három lóval, ki négygyel, ki ötten, legyenek készen, jó szerrel; kiknek mi esztendő által, egy egy lóra nyóltz nyóltz forintot adotunk. Mikor pedig Országunk szüksége kívánnya, és szólgálatban lésznek, két két forint hó pénzt adotunk nékik.*
2. Primores hi, seculo superiore ad particularia bella insurgere recusabant; ideoque a Primipilis et Pyxidariis in curia Principis adcusabantur: quam ob causam *Commissarii* quoque ad rem pervestigandam et componendam in Comitia Provinciae ad diem 1. Dec. 1670 Albam Juliam conducta fuere ordinati. Rem totam ad eruditionem nostram historicam, Articulus ejusdem Dietae 24tus, typis chalcographicis mandatus, his ad Literam verbis exprimit: *Székely Atyánkfiainak lévén illen bántodási, hogy az Nemessi rend particularis insurrectiokor ennek előtte való időkben székekben fel nem ült, de némely helyeken nem kicsin meg bántodásokat érezvén, egyszer s' mind Privilegiomok elénis tapasztalván lenni, arra erőltetnének, hogy azért Nagyságod azon dolognak meg vizsgálására, ha az Tisztek ellen való panasz méltó e' avagy nem, és meg-orvoslására is Commissariusul rendelte Betsületes Tanacs Ur hiveit, Béli Pál, Haller Pál, és Nagy Thamás Atyánkfiait, Nagyságodnak alázatossan meg-szolgáallyuk.*

Gyakor Mustrákkal penig azon Székely Atyáknkfiái ne terhelteessenek, és az Székeknek határán kívül mustrára menni ne tartozzanak, hanem ha az Nagysúgod parantsolattyára.

§. XVII.

2. PRIMIPILI, equis quidem insidentes, et armis idoneis instructi, ad bella progrediebantur (§. X.) postremis tamen temporibus, quoniam numerus Peditum per promotiones (§. XII.) erat inminutus, inter Pedites quoque, dum oportebat, militare obstringebantur, hincque *Primipili Pixidarii* vocabantur.

. Talem eorum adparatum bellicum doceent complurium Primipilarium Privilegiorum, circa medium seculi 17-mi emanatorum verba, ad literam sic sonantia: *Ita tamen, ut ipsi (Primipili) haeredesque et posteritates ipsorum universi, bonis equis, frameis, sclopetis longis, pulveribus ac globis sufficientibus bene instructi, omnibus bellicis expeditionibus, tam generalibus, quam partialibus, pro necessitate Regni suscipiendis, ad mandata nostra, successorumque nostrorum semper interesse, et si res postulaverit, equis descendere, et more peditum fidelem patriae operam navare debeant, et sint adstricti.*

2. Paulo alium eorum adparatum dudum antea fuisse, constantem nempe *equis, loricis, cassidibus, scutis, et hastis*, comperimus ex Articulo 3. Comitiorum a. 1562 m. Jun. qui sequentis est tenoris: *Ök-is (Lófejek) Lovak,*

vakkal, pánczéllal, sisakkal, paissal, kopjakkal, hadakozóképen jó móddal készen legyenek mindenkor; ugy hogy minden löfő az ő löfőségéről, az mi parantsolatunkra, és Országunk szükségére valamikor kellettendének, egy egy lóval indulhassanak; kik egy Holnapon az ő költségeken éljenek, azutan mi nélkül minden Hóra (Honapra) segítségül egy egy forintot adatunk.

3. De Primipilis vero depauperatis et equo destitutis, inter Pedites militare obligatis, atque redeunte ipsorum fortuna in integrum statum Primipilarem restituendis, luculenter nos conducet Lex (*Articulus*) 24. Dietae m. Novembri Anni 1670 celebratae, in haec verba promulgata: *Ugyan Székely Atyánszfiai régi szabadságoknak esmérven lenni, hogy mikor vitézljő rend meg fogyatkozott, 's lovok nem völt, az Gyalog Löfők között szolgáltak, és üdövel meg épülvén viszont szabadságokban állot, helyekben állások. Némely Székekben pedig, nevezet szerint Csikban, az Hámorosok és Eör állók közzé álván; ha mikor Zászló alá vissza akarnának menni, az Hámoros Tiszt és az Harminczodos meg nem engedik. Azért bocsáttassanak vissza, és az Zászló alá vétessenek bé az olyanak is.*

§. XVIII.

Praeter munia militaria, plebejis etiam quibusdam Obligationibus fuerunt obnoxii, uti sunt: Judicem sive Praetorem Pagi (*Falus Biró*) agere, ubi numerus Plebejorum nimium esset diminutus; cui oneri

ri *Armalistae* quoque unius Sessionis, (qui *Primores* inter ac *Principilos* gradum aliqualem habent,) hoc in casu subjacent; captivos porro deportare; expensasque una cum Plebejis, euntibus ad Comitiam Primoribus contribuere, et si quae fuerint alia.

1. Haec omnia Decretis Comitialibus nituntur. Vid. *Approb. et Compil. Constit.*

§. XIX.

3. PLEBEJI sive PIXIDARII, Pedestris Militia Nationalis, §. XI. praeter arma militaria, plebeja quoque munia, tam §pho XVIII. commemorata obibant, quam insuper viarum publicarum reparationibus incumbabant, campos vetitos atque sementes custodiebant, impedimenta militaria currubus vehebant, et quod maximum est, post disjunctionem Transsilvaniae ab Hungaria, tributa etiam, non continuis licet temporibus solvebant, ac solvunt. Praecipua tamen horum quoque obligatio fuit bellica. Unde ne ad pauciores numerum, cum detrimento communis Patriae redigerentur, sedulo Principes attendebant.

1. Scilicet, dudum erat lege cautum, quod si Sículus (agitur de Plebejo) militiae se subtraheret, Dominoque *Directo*, qui stilo Transsilvanorum *Torrestris* nominatur, semet venderet, inde quidem per Generalem eximeretur; at si altera rursus vice idem faceret, morte puniretur. Lex Comitialis,

a. 1608 m. Sept. lata, sic rem hanc exprimit: *Jelenti Nagyságod, hogy az Székelység közül sokan az Ország szolgáltyától magokat meg-vonván, szabad akaratyok szerént magokat jobbágyá tették, ki miatt az közönséges dologban fogyatkozás esik. Tettzeit azért, hogy Generalis Urammal Nagyságod ciredl-tassa-meg, és az hól az féle találkozik, foglalja ki az Ura kezéből és réstituálja priori statui; ha pedig mászor megpróbálja, hogy ismég jobbágyságra adja magát, halállal büntetessék meg.*

§. XX.

Peculiare denique admodum erat, ut a memoria hominum, vi libertatis Siculicae, quae nullum admittebat genus tributi pecuniarii, pecuaria illud Primipili juxta ac Plebeji oblatione compensarent. Nam, 1. Tempore coronationis novo Regi. 2. Occasione matrimonii sponso Regi. 3. Dum Regina masculum primogenitum peperisset, aulae regiae, sextum quemque bovem (e quadrimatis et grandioribus) conferebant. Et haec, hungarice *Ökör sütés*, latine *Signatura boum*, dici consueverat: quod bovis sorte Regi obvedientibus stigma fuerit inustum.

1. Posteriorum duarum *Oblationum* meminisse arbitror Regem Mathiam in Mandati, §. XIII. not. 1. recitati verbis: *Conjugiorum et Natorum hitoria*. Sed hujusmodi Oblata Regibus rarissime alias, tempore vero arden-

dentium et recenter extinctorum bellorum, Principibus item patriis nunquam facta deprehenduntur. Non *tributa*, non *taxas*, sed *oblata* profecto pronunciamus ex ipsa lege atque Gentis consuetudine: quum Siculi non inviti, non coacti, sed propria sua sponte boves ejusmodi occasionibus dono dederint, juxta citatum proxime, perplurima inter documenta, Mandatum Mathianum. Huc collimant dubio procul verba *Nicolai Olahi*, Metropolitanæ Strigoniensis, qui in suo *Attila*, Cap. 18. hæc loquitur: „Tributum nemini, nec Regi, nec aliis „pendunt, præterquam quod, quum Rex „coronatur Hungariæ, aut uxorem ducit, „aut nascitur ei filius, viritum (*si sex ha- „beant*) singulos (n. b.) *conferunt* Regi bo- „ves. Verum id quoque non sine magna „difficultate plerumque faciunt. Sed *An- „tonius Bonfinius*, qui in publica Regni „Hungarici luce versatus, in aula enim Re- „gis Mathiæ proxime laudati vivebat et „scribebat, longe adhuc luculentius perhi- „bere poterat testimonium, verbis sequen- „tibus de Sicularum immunitatibus, ac bo- „bus non ex debito ab ipsis, sed precario „in rationem Regum obtinendis, ad finem „*Libri I. Decadis I. Rerum Ungaricarum*, „agit:

„Scythuli quoque populi, e Scythis in- „geniis oriundi, quandoquidem adhuc ser- „vitutis ignari sunt, nullaque regi stipen- „dia nunc expendunt, nisi quandoque do- „mesticatim bovem, et illum quidem non „edicto imperatum, sed precario nomine, „postulante quasi regni necessitate, exo- „ratum.“

2. Priores duas commemorat Articulus Diaetalis 4tus de a. 1599 20. Nov. in quo Michaeli Valachiae Transalpinae Wajvodae, et Transsilvaniae tyranno, Status Provinciae metu perculti, primi generis oblationem concedunt. *Articulus ille sic habet. Miért-hogy pedig a' Székelységnek szabadságát megadta Nagyságod, azoknak régi szabadságok szerént, a memoria hominum ilyen Törvények vólt, hogy mikoron Fejedelem változott, avagy meg házasodott, minden hat ökörnek egyikét a' Fejedelem számára szedtek, kit ők ugyan ökör sütésnek hívták, mellyet Nagyságod most-is fel szedessen, Udvarának és Haddának jó rész szükséges Nagyságod véllő meg éri.*

3. Plura hanc in rem dicere possem, e Privilegialibus Literis Michaelis illius pessime memoriae, quas hoc anno dedit Plebejis Sedis Udvarhely, in cujus tabulario originales adservantur: sed nunc neq locus, nec tempus suppetit. Conf. BENKŐ *Transsilvaniae* Tom. 1. pag. 428.

C A P V T III.

DE JVRIBVS, IMMVNITATIBVS.

A T Q V E

PRIVILEGIIS SICVLORVM.

§. XX.

Quum Natio Sicularum, ex praemissis, ea dignoscatur, quae Terram suam, jure bel-

belli, multoque cruore, et vetustissimo a deo tempore occupaverit, ut et Regno Regibusque Hungariae, et Principatu Principibusque Transsilvaniae longe sit antiquior; (§. VII.—VIII.;) occupatam vero, formatam, quibus cum decore ac emolumento respublica administraretur, Ordinibus (§. VIII.—XIII,) innumeris curarum myriadibus, ac gestis muniis gravissimis (XIV—XIX,) propugnaverit et conservaverit; seque demum, ac Terram simul suam liberam, ultro Regibus ac Principibus tradiderit (§. VII.) merito sane laborum et sudorum suorum fructibus utitur, hoc est, praecipuis Jurebus atque Libertatibus gaudet; quibus profecto sub priscis Hungariae Regibus amplius, et condigne quidem fruebantur.

1. Immunitates Sicularum hujus aevi, Auctor *Novae Daciae*, pag. 5 his non immerito innuit: *Siculi — — — de sua libertate amplius gloriantur, quam ea fruuntur.*

§. XXII.

Sicularum trium Generum (§. VIII.) in universum praemium, quod a propriis virtutibus obtinuerunt, nec ab alio quopiam mutuati sunt, est utique ut omnes illi, ad infimum usque *veri, nati ac privilegiati Nobiles* censeantur (§. IV. et VIII. not. 1.;) consequenterque omnibus iis praerogati-

vis, juribus ac libertatibus, quibus ceteri indubii Nobiles Regni Hungariae et Transsilvaniae pollent, dignissime gaudeant.

1. De Juribus et Immunitatibus Nobilium Hungariae ac Transsilvaniae, agit universe *Decretum Tripartitum*, Part. 1. Tit. 9 et P. 2. T. 38. Nos hic carptim et speciatim de Sicularum Nobilitate: praemissa *Nicolai Olahi* Archiepiscopi Strigoniensis, hanc in rem sententia, quam Cap. 17. suae *Attilae* sic expromit: „Volunt se omnes haberi in-
„genuos, utpote, qui sint veterum Hun-
„norum reliquiae. Nec abs re ea uti cu-
„rant libertatis praerogativa. Neminem e-
„nim patiuntur inter se libertate esse su-
„periozem. Minimus eorum eam habet in-
„ter eos immunitatem, quam maximus.

§. XXIII.

Sicularum adeoque praecipuae Praerogativae sunt,

a. Personales.

1. Quod ipsi, nisi citati sive evocati, ordineque judiciario condemnati fuerint, in eorum personis nusquam et per neminem detineri possint.

1. Violatur tamen haec libertas in factis criminalibus, puta: homicidio deliberato; villarum combustione; furto et rapina; atque etiam violento adulterio; in quibus honor libertasque Nobilitatis amittitur.

2. Hinc, *Lex Consuetudinaria*, num. 36 statuit, haereditarium Siculum ne in Tabula quidem Wajvodali (adde, *Principali*,) extra casum sententiae mortem inferentis, detineri posse. Verba Legis ad literam sunt: *Az örökös Székely meg-ne tartassék a' Vajda Urak Tábláján; hanem ha halált érdemlene.*

§. XXIV.

2. Quod nemo Siculorum in praesentiam Wajvodae, aut Comitis Siculorum (consequenter aevo nostro ad *Tabulam Regiam*, Mandato evocatorio,) ut nominantur) evocari queat: sed Causa cujuslibet in Sede competente primum inchoetur, et illinc appelletur.

1. *Lex Consuetudinaria*, num. 6 est: *Parancsolattul senkit se hivassanak, se Vajda Urak, se Ispán oleibe, hanem kit kit Szekin keressenek előbbször; és a' ki mit nem igazol, az kérdőjével mehessen el, Ország Törvénye szerént.*

§. XXV.

3. Quod Officia quaelibet, Civilium aequae ac Bellicarum rerum administrationi admovenda, non extranei sanguinis hominibus, sed haereditariis Siculis conferrentur.

1. Jus hoc, Siculicae Nationi ex toto olim proprium, ita seculo superiore temperatum est, ut Officiales Militiae Primarios, veluti

ti *Generales et Capitaneos*, Princeps ipse quidem, sed e sola Inclita Natione, *Supremos Judices Regios* vero ipsimet Siculi crearent. Vid. *Approb. Part 2. Tit. I. Art. 5. 6. 7. et Compil. Constit. P. 2. Tit. I. Art. 1. 2. 4.*

2. Debitum huic Juri robur addidit Magnus Leopoldus Augustus, Puncto 5. Diplomatis, a. 1691, 4. Dec. Transsilvanis dati, quod sequentia loquitur: *In omnibus*, sive „ad Politiam sive ad Justitiam vel Oeconomiam administrandam necessariis officiis, utentur Indigenis Transsilvanis, Hungaris n. p. Siculis ac Saxonibus nullo habito Religionis respectu, neque exterarum Nationes, aut quae Nobiscum ab illis inter Exteras et inhabiles dignoscuntur ad honores et munera, quotiescunque ea vacare contigerit praevalerunt: salva tamen nostra, cum illorum consensu ad recipiendum in Matriculam commendatione.

§. XXVI.

4. Quod Sículus militans, Transsilvaniae, communis videlicet cum duabus aliis Nationibus Hereditaria et Unita (§. Patriae finibus non aliter, nisi tutandae ipsius Provinciae ratio exigat, ad exterarum regiones ducatur.

1. Hanc Immunitatem totidem ferme verbis probavit Aug. Leopoldus Imperator, Puncto 15 benignae *Resolutionis*, Illustri Petro Alvintzi de Borberek, Statuum Ablegato, tra-

traditae, cujus haec est sententia: 15 *Consentit vicissim Sua Majestas clementissimo, ut Siculi Transsilvaniae finibus non educantur nisi Patriae ipsius tutandae ratio et necessitas id postularent.*

§. XXVII.

His licet et pluribus Immunitatibus Siculi ab olim a praeclaris undique gestis suis praemiati fuerint: quum tamen *Nobilitium Hungarorum Homagium* 200 florenos hungaricos (*Decret. Tripart. P. 1. T. 2.*) faciat, *Siculorum*, quod miraberis, *Homagia* viginti et quinque florenis compensantur. *Dec. Trip. Part. 3. Tit. 4.*

1. Non est, quod miremur, hanc Homagiorum differentiam. Siculi namque, qui salutare suo in gremio leges condendi jure nunquam destituebantur, ut plura alia, sic etiam Homagii valorem, Gentis suae statui, ut duxere consultius, adcommodarunt.
2. De Homagiis vide, si placet, P. Joannem Szegedi, *Tripartiti Juris Ungarici Tyrocinii Part. 3. Tit. 5.* erudite disserentem.

§. XXVIII.

b. Reales.

E Realibus Immunitatibus, quae scilicet, civilia, judicialia et oeconomica spectant jura, sequentes pro specimine sunt.

1. Quod

1. Quod Siculus ne per *notam* quidem *infidelitatis*, ob quam capite plectitur, Bona haereditaria amittat; sed ad haeredes fratresque ejus deriventur. *Decret. Tripart. Part. 3. Tit. 4.*

1. Numero 30 *Legum Consuetudinariarum Nationis*, sic haec jus dicitur: *Székely ember, örökségét semmiképpen el-nem vesztheti; ha fejét hitetlenségéért elveszténé-is: hanem Attyafaira marad.* Sed hanc legem a. 1562 in Comitibus Schaesburgensibus (§ .XI. sublatam esse non ignoramus).

§. XXIX.

2. Quod Haereditas Siculica *Filios* tantum concernat; *Filiabus* honeste solum e Bonis paternis emaritatis. Si vero solas *Filias* quispiam reliquerit, iisdem haereditium paternum ex integro competat. Et hoc jus *Praefectio Filiarum* dicitur. *Leg. Consuetud. num. 20.*

1. Juris hujus fundamentum est e Militia repetendum. Mares nempe, non Feminae, agrum Siculicum expugnarunt et propugnarunt.

§. XXX.

3. Quod *Jus Regium*, vi cujus in Bonis sine semine deficientium et notam *Infidelitatis* incurrentium, Imperans succedit,

dit, locum in Haereditatibus Siculicis non habeat: nisi quis Jus illud spontanea voluntate (*praepostere*) in sua Bona invexerit. Siculo igitur sine Liberis mortuo, Fratres, vel, si nec ii fuerint, Vicini succedunt.

1. *Vid. Approb. Constit. Part. 3. Tit. 76. et Artic. 25. an. 1571. Fest. S. Elisabethae Claudiopoli pronunciatus.*

2. *Ne Publicatio Defectus Seminis, ut vocatur, locum unquam inter Siculos, contra primigeniam eorum Libertatem, obtineret, Litteris sollemnibus cavit Princeps Georgius I. Rákoczi an. 1636 quarum haec est sententia:*

„**N**os Georgius Rákoczi, Dei Gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes, *etc.* Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis. Quod cum sub anni proxime evoluti Comitiis Generalibus in Civitate nostra Alba Julia in Mense Majo celebratis, Spectabilis ac Magnificus quondam Franciscus Miko de Hidvég, tunc Consiliarius ac Cubicularius noster Supremus, Sediumque Siculicalium Csik, Gyergyó, Kászón, Supremus Capitaneus, ac Fidelis noster sincere Dilectus, Generosus Michaël Thóldalagi de Ertse, Consiliarius noster, ac Sedis Siculicalis Marus
Su-

„Supremus Capitaneus, nominibus et in
 „personis Fidelium nostrorum sincere no-
 „bis Dilectorum Universorum, Generoso-
 „rum, Egregiorum, Nobilium et Agilium,
 „Potiorum, Primipilorum, Peditumque Pi-
 „xidariorum nostrorum, ubivis in Regno
 „nostro Transsilvaniae, signanter vero in
 „septem Sedibus Siculicalibus constituto-
 „rum et residentium, de restituenda anti-
 „quissima ipsorum libertate subnotanda hu-
 „militer requisivissent, postea vero sub
 „proxima Lustratione etiam Generali, di-
 „ctorum universorum Dominorum Siculo-
 „rum, novissime cum in Sede Siculicali A-
 „ranias Lustrationem continuaremus, non-
 „nulli Fideles Nostri, nomine totius uni-
 „versitatis Dominorum Siculorum, modo
 „praemisso apud nos institissent, benigne
 „inclinati, considerantes etiam ac in ani-
 „mo nostro revolventes Regum et Princi-
 „pum erga suos optime meritos Subditos
 „Benignitatem et Liberalitatem, Subdito-
 „rum vicissim erga suos Principes prae-
 „claram fidem et integritatem, indeque na-
 „tam inserviendi et gratificandi iisdem a-
 „lacritatem, vinculo quodam propemodum
 „indissolubili ita esse connexam, prouti
 „altera ex altera dignatur, foveatur, au-
 „gescat atque conservetur. Quo igitur no-
 „stra ex parte potius et prius Benignitas
 „nostra incipiat suos producere fructus,
 di-

„dictorumque Fidelium nostrorum Siculo-
 „rum fidelissima obsequia erga nos acce-
 „deret, quos certo intelligimus, felicitatis re-
 „miniscentiae Principibus suis, Regni No-
 „stri, praedecessoribus nostris summa fi-
 „de et integritate, nec minori Militaris
 „Fortitudinis laude inservivisse, nobis eti-
 „am a felicitatis Principatus nostri ab Altis-
 „simo nobis commisso principio, omnium
 „fidelissimorum Subditorum, ac Patriae sa-
 „lutis amantissimorum Civium officia no-
 „bis strenue laudabiliterque praestitisse,
 „spem sane fovemus optimam, in ipsos
 „universos Dominos Siculos, et avita ip-
 „sorum bellicae fortitudinis laude, et no-
 „stra in illos propensissima liberalitate gra-
 „te commonefactos: Ad omnia virtutis,
 „fortitudinis, praeclarae fidei et fidelita-
 „tis illibata officia, contra omnes nostros et
 „Patriae charissimae aemulos et hostes a-
 „lacriter praestanda certatim concursuros,
 „nobisque, ac successoribus nostris, Le-
 „gitimis Transsylvaniae Principibus, sum-
 „ma semper constantia et fidelitate adhae-
 „suros esse. Quorum omnium ob respe-
 „ctum, liberalitatisque nostrae ab ipsis de-
 „sideratae evidentissimum sempiternumque
 „testimonium, praefatae Universitati Do-
 „minorum Siculorum, eorumque Posteri-
 „tatibus utriusque Sexus universis, eam
 „Libertatem et Immunitatis praerogativam

„in forma perpetui nostri Privilegii beni-
 „gne dandam, concedendam, donandam
 „conferendamque duximus, ut nullo un-
 „quam deinceps tempore publicatio Defe-
 „ctus seminis quorumcunque sine semine
 „deficientium inter eosdem Dominos Sicu-
 „los institui peragique, sed nec bonorum
 „eorundem deficientium statutio aliqua aut
 „occupatio in rationem Fisci nostri, et
 „Successorum nostrorum, Legitimorum
 „Transsylvaniae Principum, fieri possit,
 „et peragatur. Sed eorum sine semine de-
 „ficientium Bona in suae Generationis utri-
 „usque Sexus Homines, more tamen et
 „consuetudine ipsorum antiquissimo obser-
 „vato condescendant atque devolvantur.
 „Prout Praenotatae toti Dominorum Sicu-
 „lorum Universitati, eorumque Posteris et
 „Haeredibus utriusque Sexus universis,
 „damus, donamus, concedimus et confe-
 „rimus, et Praesentes hasce nostras Do-
 „nationales loco perpetui Privilegii ipsis in-
 „dulgemus, tam in communi omnibus et
 „singulis, quam etiam singulis Sedibus Si-
 „cucalibus seorsim observandas. Quemad-
 „modum hasce etiam praesentes Litteras
 „Donationales Privilegiales universis Fide-
 „libus nostris Dominis Siculis in tribus Se-
 „dibus Sicucalibus, Sepsi, Kézdi et Or-
 „bai existentibus et degentibus, in forma
 „Privilegii nostri perpetui extradandas es-

„se duximus. Harum nostrarum vigore et
 „testimonio Literarum mediante. Datum
 „in Arce nostra Szamos-Ujvár. Die trige-
 „sima mensis Januarii, Anno Domini Mil-
 „lesimo Sexcentesimo Trigesimo Sexto.

Georgius Rákoczi, mpr.

(L. S.)

Publicatae fuerunt hae Literae anno 1636 die
 6ta Februarii, in Pago *Maxa* Sedis Siculi-
 calis Hézdi, Congregatione Trium Sedium
 Siculicalium Sepsi, Hézdi, et Orbai.

§. XXXI.

4. Quod Gens Sicula, tanquam homi-
 nes bello servientes, omnium *Tributorum*
immunes vivant; juxta Ferdinandianorum
 Commissariorum *Relationem* (§. VIII. not.
 1.) Mathiae item Regis Privilegium (§. XIII.
 not. 1.) et Punctum 14tum Diplomatis Leo-
 poldini, in haec verba concepti: „Siculi
 „genus Hominum bellicosissimum, ab om-
 „ni Tributo, Hybernorum aut Aestivorum
 „molestia, a Decimis et praestationibus,
 „ratione Bonorum, quae cum onere in-
 „surgendi possident, velut hactenus, ita in
 „posterum sint penitus exempti. E contra,
 „pro tuenda Patria propriis impensis mili-
 „tare, obstricti permaneant, non tamen
 „subintellectis Rusticis vel Jobbagionibus
 „Siculis.

1. Alienum a vero cuiquam videri posset, dum audit, Siculos tributi obnoxios non fuisse, nisi verba Diplomatis in medium adlata intercederent: Articuli namque Diaetales, qui solvenda per Siculos tributa commemorant, frequenter deprehenduntur; ac *Approbatæ, Compilataeque Constitutiones* etiam idem arguunt. Quid ergo jam respondebimus? Dicimus strictim, Gentem Sicularum triplicis esse Ordinis (§. VIII.) quorum tamen nullus ante avulsionem Transsilvaniae ab Hungarico Regno fuit tributarius. Verum per disjunctionem ab Hungaria una cum limitibus Provinciae coarctatis Isabellae Reginae, et pupilli Johannis Sigismundi rebus, in hanc Unionis formam Tres Nationes Provinciales, puta, Hungarica, Siculica, et Saxonica, a. 1544 (non 1545 ut habet *Extractus Simonianus* Articulorum Diaetalium) in Comitibus Generalibus ad Festum S. Georgii Martyris Thordam indictis, consenserunt: „Cum una Nobis „omnibus Patria sit, unamque ab omnibus „charitatem illa desideret; necesse est, ut „pari studio, et diligentia causam Patriae „quilibet tuendam suscipiat, nemoque se ab „his, quae conservationem Patriae respiciunt, subducat: idque sive defensionem, „sive pecuniariam solutionem, sive aliquid „aliud ejusdem temporis conditio postulaverit, deliberatum est, ut ejusmodi onera „patriae, juxta antiquam consuetudinem, „et constitutionem Regni, omnes tres Nationes aequaliter perferant; cum utilitas, „quae ex conservatione Regni esse consuevit, ad omnes ex aequo pertineat.“
2. Negari proinde nequit, Contributiones in Terra Sicularum collectas fuisse; sed utrum ab omnibus? et num continuis tem-

poribus? Minime gentium. Tributarii certe fuerunt tertii Ordinis Siculi, i. e. Plebeji; sed nec hi semper, et de jure, verum extraordinariis in Casibus solum sponte. Nam in recitato (*not. b.*) Unionis Articulo, quod per Siculos solus eorum Ordo Plebejus intelligatur, pulchre profecto condiscimus ex Articulo 7mo Comitiorum, a. 1608 d. 3. Mart. Claudiopolim congregatorum, ubi decernitur, Siculos Plebejos in Congregatione Nationis suae. ad Festum S. Georgii in Udvarhely celebranda per Commissarium Principis requiri. ut secundum dictamen Unionis Nationalis, ceterorum Regnicolarum sortis miserti, opem in ferendo tributo ne subtrahant. Qui dulcius ex ipso fonte rem haurire avent, hi ipsum Decretum Comitiale sic ex authentico exemplo legere velint: *A' köz Székelséget pedig Nagyságod Fő Embere, Commissarius-sa által, találtassa-meg Udvarhelyt, holott eő nékik közönséges Gyűlések lézen Szent György nap előti való Heifön, hogy az Unio-nak tártása szerint az Országnok több részait meg-szánván, a' kik ebben a' terh viselésben edgyet értenek, ök-is ebbéli segítségeket meg-ne vonnyák.* Hunc in modum aliae quoque per plurimae Conventuum sanctiones, quarum stilo, sub nomine *Siculorum*, universam forte primo obtutu Nationem intelligere quispiam posset, de solis utique Plebejis loquuntur.

3. Primorum et verorum Primipilorum a publica Contributione immunitatem clare etiam comperimus ex Actis Comitiorum ad diem 12. Junii 1559 Albam Juliam indictorum; ubi declaratur,

„Quod Siculi, relictis Articulis Thor-
 „densibus, super impositione Taxae 12000
 „florenorum, quam solita consuetudine prae-
 „stabant, Primores eorum Inquilinos pro-
 „prios sublevarunt, et promiscuam Plebem
 „contributione integra flor. 1. dr. 50. faci-
 „ente onerarunt; atque ob id ad querelas
 „Plebis, Statuto Regni, inquisitio genera-
 „lis inter ipsos decreta est; quae quia in
 „Maros et Udvarhely jam peracta fuerat,
 „nec reliquis Sedibus parceri possit. Inte-
 „rim similes Inquisitiones, nisi ipsimet
 „causam praebuerint, nullo modo fient.
 „Statuuntur denique Siculis leges sequen-
 „tes loco Privilegii perpetui:

1. „Primores universi, una cum Primipi-
 „lis, illis v. l. qui juxta veras radices ex
 „avis Atavisque Primipilis descenderunt,
 „et quorum Majores tempore Divi Mathiae,
 „et aliorum Regum probe militarunt, ne
 „quoque in posterum dicentur; imo in an-
 „tiquis Libertatibus illaesi, Militiae et
 „Belligerationibus serventur, quos Princi-
 „pes certis temporibus perlustrari facient,
 „et illorum Militares apparatus pernoscent.
 „Decimas tamen Primipili, quas olim et
 „Primores Siculi ab iis exigebant, Princi-
 „pibus praestent.

2. „Ad Portas connumerentur solum In-
 „quilini, Servi, et promiscua Plebs.

3. „In Belligerando parabunt se se, ut
 „Regnicolae decreverint, et necessitas po-
 „stulaverit, vel in totum, vel in partem,
 „quod ex Literis Principum tunc cognoscent.

4. „Oppida, quoniam Contributionem Ex-
 „celsae Portae praestant, alio onere premi
 „non

„non possint, sed in ista libertate conser-
 „ventur. Reliqua hujus non sunt loci.

In his ssnctionibus, *Puncto 1.* per *Decimas* Primipilorum, eae intelliguntur, quas Primipili a vernis suis ac inquilinis, quibus erant non pauci eorum praediti, exigebant, Primoribusque Gentis, tanquam debitum pro gestis muneribus salarium (Conf. infra §. XXXII. *not.* 2) administrabant: haec tamen obligatio, uti contra libertatem Nationis invecta, brevi post sublata est.

4. Sed cave putes, Plebejos quoque continenter tributo subjectos fuisse. Nam, etsi illi, qui eorum an. 1562 libertate exciderant (§. XI.) ad an. 1599 quo immunitas eis restituta est, tributum non effugerint, ii tamen, qui ad servilem conditionem damnati non fuerant, nec eo temporis intervallo, nec ab a. 1602 ad 1658 contribuerunt.

Verum quidem est, quod postquam Turca censum Transsylvanorum in triplum auxisset, statuebatur, in Diaeta Mediensi d. 20. 8bris 1662 ut Sículus tam Libertinus, quam Subditus, licet id contra Libertinorum immunitatem nobilitarem fieri, teneantur tamen in extraordinariis contribuere, et qui boves habent quatuor aut plures, thalerum 1. qui boves duos, thal. 1/2, seu unicum florenum, nulla autem pecora habentes quaterni thalerum 1. solvant: verum haec super illos Contributio tamdiu solum duret, donec a milite extraneo Patria liberabitur. Articulus Diaetalis, vernaculo idiomate concinatus, sequens est: „*Az Székelységén mind szabad és Jobbágy rend, az kinek négy ökre vagy több vagyon, adgyon egy*

egy egy Tallért, az kinek két ökro fél Tallért, avagy egy forintot, az kinek semmi marhája nints, négy ember egy Tallért. Mivel pedig az Országnak ilyen rendkívül való szükségében és pusztult állapottyában Nemessi Szabadságoknak sérelmivel kényszerítettnek mostan az adózásra lépni, Isten az Idegen Nemzeteket ez hazából ki vivén, adózással ujjabban ne terhelttessenek.

5. Recedente e Transsilvania Turcico et similis furfuris milite, aliquot postea interjectis lustris, emanavit a. 1691, 4. Dec. memorabile Diploma Leopoldinum, cujus vigore (§. XXXI.) immunes ipsi etiam Plebeji Contributionum declarabantur. Cui licet Diplomati firmiter iidem adhaerebant; *aliarum tamen Nationum sortem commiserantes, fraterna caritate, e massa totius Tributi in se adsumserunt rh. flor. 35000; inclusis etiam, qui sunt in S-dibus Siculicis, Locis Taxalibus. Ex Artic. Diaet. anno 1693. m. Dec. — — — —*. Ad extremum, bello Rákociziano a. 1711. extincto, publicataque *Amnestiali Gratia*, Miles omnis Siculus, ad oeconomiam colendam dimissus: ac ex eo tempore Primipili juxta et Plebeji, iis etiam Locis quibus Militia Siculica limitanea a. 1764 erecta est, pendunt tributa.

6. Si qua ulla denique difficultas, ex Articulis Diaetalibus, de solutis per Siculos Contributionibus, suboritur; sciat, cui volupe erit, fuisse olim quoque non Primoribus modo numerosos sed et Primipilis non paucis Subditos (*Jobbágy*) ac Inquilinos (*Seller*.) qui etiam *Terigenae*, hungar. (*Földön lakók*) audiebant, e Comitatus

Hungarorum adductos, vel peregrinis e regionibus admissos, censibus omni aevo obnoxios; fuisse item Oppida Taxalia tributaria: quorum pensiones nomine *tributi Siculorum* quandoque venire in comperto est. Sunt vero ejusmodi Oppida, *Kézdi-Vásárhelly*, *Sepsi-Szent-György*, *Ilyefalva*, *Bereczk*, *Csik-Szereda*, *Székely-Udvarhely*.

§. XXXII.

5. Quod *Decimas Nonasque* ex agnis, porcellis, anserum pullis, apum examinibus; *Capetias* sive gelimas (*Kalangya*) e sementibus, Imperanti haud praestant.

1. Primores et Primipili neutiquam, Pyxidarii vero fuerunt aliquantulo sub tempore, decumani, ut luculenter docent cum alia multa, tum Schaesburgi lata Decreta Comititalia a. 1562. Hinc natus est stilus Litterarum Primipilium, in quibus creati Primipili ab omni *Decimarum*, *Nonarum*, *Capetiarum*, et *Duciarum* pensione eximuntur. Decimae agnorum in Conditionibus Principis Gabrielis Bethlen sunt interdictae.
2. Tributa, Decimae, Nonae, Dapetiaeque Subditorum et Inquilinorum, quae tamen non semper exigebantur, cedebant Primoribus, veluti in solutionem: quum hi, sine pensione Imperantis, Magistratum gerere, Legationes obire, in Comitibus comparere, etc. consveti fuissent.

§. XXXIII.

6. Quod omnibus proventibus, intra terminos territoriorum suorum procreatis, quo-
rum

rum Sal praecipuum est, liberam fruendi habeant potestatem, insuper venatus, piscatus, educilli, etc., jure gaudeant.

1. Ex Decreto Comitiali a. 1562 constat luculentissime Fodinas Salis antea in terra Sicularum nunquam ad Cameram Imperantis pertinuisse. Constat porro ex Articulis Diaetalibus, Primoribus ac Primipilis, abinde quoque, ad initium labentis seculi, Sal e fodinis gratis concessum.

§. XXXIV.

Haec et alia Jura ac Immunitates atque Leges quo sanctius custodirentur, tres Cautiones in rebus Sicularum ab antiquo locum invenisse deprehenduntur. 1.) Ut causae, in facto haereditatum, ultra valorem trium florenorum inter eos suscitatae (servatis appellationibus solitis) in curiam Regiam, pro evidentiori discussione transmitti consueverint, *Decr. Trip. Part. 3. Tit. 4.* 2) Ut sancitum fuerit, ne causae Sicularum coram solo judicio Militari, sed Capitaneo simul ac Judice Regio tractarentur. *Vid. Art. Diaet. a. 1607. 8. Febr. 3.* Ut demum, sub Principibus Transilvaniae res Sicularum sive bellicae, sive civiles nullam vel minimam mutationem privatim, sed in Comitibus publicis, subirent; uti hoc per omnia passim Comitiorum Decreta elucet.

COROLLARIA.

I.

Natio Siculica, in Terra sua, quam jure belli, obtinuit, Regibus et Regno Hungariae est antiquior: ergo Nobilitatem suam, Juraque Nationalia non aliunde, quam a propriis virtutibus bellicis comparavit §. I.-VI.-XXII.

II.

Fundato in Hungaria et Transsilvania Popularem Regno non coacte, sed sponte se adnexuit: ergo Immunitates omnes Juraque avita merito sibi loco relicta sunt. §. VII.

III.

Haec Natio seorsim ab aliis Populis Terram suam per aliquot seculorum decursum possedit ac tuta est; quare etiam Gentiles Officiales, tam Militares, quam Provinciales habuit: ergo sequentibus etiam seculis, merito Gentis suae et sanguinis proprii Moderatoribus committetur. §. VI. XXV.

IV.

Respublica Siculorum, ita per longum illud temporis spatium, inter infensas sibi Gentes, statione sua perduravit, ut ex interioribus finibus Terram suam propugnaret: merito ergo, et ex pacto cum Imperantibus jure, intra ac ad limites Patriae tutandos Miles Sculus reservari intelligitur. §. XIV.—XIX.—XXVI.

V.

Effuso sanguine subactam Terram, sanguine itidem et armis, Nobilis Natio tuita est; atque igitur tributorum debuit esse, fuitque immunis: ergo juste Imperantes quique et speciatim Leopoldus I. Augustus, liberam eandem a solvendis Contributionibus declararunt. §. XXXI.

VI.

Proventibus acquisitae belli jure Terrae, libere Natio Siculica longo seculorum usu fruita est: ergo nunc quoque et deinceps eorundem ac praesertim Salis, ingenti copia in terreno ejus procreati, liberum usum merito eidem permitti. §. XXXIII.

VII.

Causae Siculorum reales, coram Judicibus Militaribus aequae ac Provincialibus juri dicendo aptis agitari consueverant: ergo ex aequo et justo eadem consuetudo perennitatem exposcit. §. XXXIV.

VIII.

Mutationes rerum tam civilium, quam bellicarum Nationis Siculicae, in Comitibus antehac publicis definiri consueverant: ergo deinde quoque qualia onera eidem Nationi incumbant; et an, quo modo ac numero, quibusque locis, manus Siculorum militaris requiratur, suffragiis Comitiorum, vi Unionis Nationalis, et adsensu Imperantis legitime determinabitur. §. XXXIV.

ADDITAMENTA.

I. A' Székelyeknek régi Törvénye.

Az Székelyeknek régi Törvénye ez:

(Reperitur Conclusum Universum Inclytae Nationis Siculicae in haec Verba praescriptum Hungarico idiomate.)

A' melly Széken a Per el kezdődik a' Bíró-Hadnagy előtt, ha az első Széken ellene mondás nem léssen, hát a' Pert azon Prokátor végig viselheti; ha hol ellene mondás léssen, bizonyítsa meg a' Biroval vagy Hadnaggal, hogy vallott Prokator a' másfél dolgát el-veszti ha meg nem bizonyíthatya, Székely földin három girán marad ki téssen más fél forintot. Ha Prokator hívás lissen Szekely földin más fél forintot téssen. Valamely dologhoz akar hány Szemily ligen együtt kereső, egy vittelettel érik meg vagy egy Szententia-val érje meg. Az uj itilet arra egy forint, a' Szententia ára is egy forint.

Ekivül ha valaki feles örököt vagy feles malmot nyerne meg, hat annak három forint a' Szententiája, a' Sententia tör is há-

rom forint Valamelly dologban Szententiát mondanak kétszer tereh nélkül benne tiltatják harmadszor tereh vagyon. Valamelly dologban Sententiát mondanak kétszer tereh nélkül benne tilthatyák, harmadszor tereh vagyon, valamely dologban Sententiát törnek a' Szententia ára azé, a' ki a' Szententia árát meg adta volt. Valamely dologban Szententiát mondonak a' meg győzöt fél uj iteletet kir benne mig a' Szententia ki nem adatik, a' győzöt fél nem tartozik a' Szententia törést meg fizetni. Ha új itelettel irik a' Sententiát, mig el nem jarnak hat el ne jarhassanak a' Sententiával: ha el jartanak volna is, ha az uj itelettel erik kezességen ki Tartozik a' marhát adni miglen az Ur Tábláján vige szakad. Valamely ember fel peres ha az Alperest keresi, az Alperes hitire hadgya a' fel peresnek a' keresetit ha meg esküszik meg nyeri és ha meg nem esküszik az Alperes meg ment ember lisen a' fel peres kérdöre nem veheti azon hitit a' Biro elöl az hol a' per lisen valamelly dolgot megitilnek a' Sziken a' Biro Hadnagy napozássa nélkül el ne mehessen vile kérdöre Tudomány tételet. Valamely dolog tsak három girában járna egyik Szekrül máskra nem vihetik mikéjün önön hitit. Valamely Embernek Fiai-is Leányi-is vagynak az örökség á fiait illeti de úgy hogy

hogy az Leányt kiki az ő Széki törvénye
 szerint ki hazasítsa. Ha két Firfi egy em-
 ber gyermekei, egyiknek Fia vagyon, a'
 másiknak Leánya vagyon; a' Leány olyan
 örökös az atya örökségében, mint a' Fiu *)
 Valamely Embernek két Leánya vagyon
 Attyoktól maradot öröksig egy aránt ileti
 őket, de ugy hogy a másiknak hazája has-
 sonló legyen egy eránt örökösithessenek,
 ha pedig a' kisebb a' nagyobbak hasanlott
 nem adhat, tehát az örök ketté osztassik.
 Valamely Székkel öröksigben harmincz
 ket esztendő el-tellik, indulatlan volt az
 ember benne nem tartozik ujjonon felelni
 a' zalogos Jozságban üdö mulás nem tartat-
 tik. Valamely ember Vér gyökér vala-
 mely öröksigben, abban üdö mulás nin-
 tsen. Atyafiu idegennek Atyafiu ellen sem
 el nem adhatya sem el walhatya, ha el
 vallotta volna is harmincz kétt Esztendő
 közben tilalom lett volna benne, a' Vér
 gyökér vissza veheti, ha nem ha öröksig
 heliben örököt adtanak volna Székkel em-
 ber

7*

*) Cserey Farkas Urnak Magyar és Székely
 Aszszonyok törvényében (Holosváratt 1800)
 p. 73. találtatik még: Valamely embernek
 két leánya vagyon és fia nintsen, a' leány
 olly örökös az Attya örökségében mint a'
 fiu, de ha a' leányoknak fiok is lészen, és
 Leányok is, a' fiu a' leányt ki hazásíthattja
 belőle.

ber öröksigit semiben el nem vesztheti ha fejit hitetlenségben el vesztené is, ha a' per vesztette ember törvény ki mondása után hosszájó szollana, ha helyt nem adtak szavanak maradságo semi nem volt. Valakik Kurafianak árulónak hitetlennek mondonak és törvénybe jut és meg tagadgya hogy nem mondotta ha más fél meg bizonyitya, hogy ő hozzá büntelen mon-dotta, ellene dijan tizen harmat fél forinton marad minthogy tisztességiben járt. Ha pedig a' Biró előtt hosszájó mondja Szemiben hogy ő mondotta, és meg nem bizonyitya a' más fél meg menti magát, nyelven marad, mindhogy tisztességiben járt.

Valamely ember valakit kárért keresoronak tolvainak égetőnek mondja semmi nem marad érte régi szokásunk szerint. Ha valakit oronak úgy mond valaki hogy ötöt nem illeti meg menti magát ellene eleven diján meg marad érette parancsolattal senkit ne hívhassanak se a' Vajda Urak eleibe se Ispányok eleibe hanem kitkit Széken keressenek először és ki mint nem igazul a' kérdővel mehessen, és Ország törvénye szerint. Az örökös Szekely meg ne tartassék a' Vajda Urok Tábláján hanem ha halálért szant szándékkal való halálért a' gyilkos meg haljon a' Vajda Urak még a' Király is meg ne oltalmazza per ellen.

Ha pedig a' gyilkost a' Viren meg foghatják ugyan ottan szolgáltatassék törvény reá, és ha ott meg nem foghatják a' Viren és meg szententiazzak annak utánna a' mely széken találják azon széken szolgáltatassék törvény reá.

Történettel való halálért a' Vajda Urak kegyelme használ Esztendeig három napig de úgy hogy a' közben a' halálosokon új boszút ne tegyen annakutánna ha vigben nem marad törvény szolgáltatassik. Ha valakinek szant szándékkal házára vagy ekeire mennek vagy meg lessik utában 's meg ölik, valamenyen vannak halált szenvednek érette. Ha valakinek valaki házán vagy ekein vagy szekerin hatalmat tenne, huszon négy girán marad érette, ettülmeg válva, egyéb hatalom három girát téssen. Ha valaki egyik a' másikat a földre le üti hat girán marad ha a' földön vagy veri vagy vágja az is huszon négy forintot téssen. Ha valaki egyik a' másikat meg akarná ölni, és más ember oltalmazassa miat maradhat meg élete huszon négy girán marad érete. Valamelly faluban a' fő embernek a' vagy a' Lófűnek örökön vagyon a' Falu ellen is a' kinek öröke ott nintsen közöttök ellenek ott örököt nem vehet, ha ki vet volna is ha ki akarják vetni harmincz két esztendeig ki

vethetik. Valamelly peres valami perest valakit a' Biro eleibe, hiru az alat meg bikellik egy béke birsagot vehet három girát. A' Király Birák dolga ez: Hogy a' Székes Helyen üljenek vagy lakjanak is a' Birótul várjanak Esztendeig a' Biróktul háromszor számat vehessenek ha nem hiszik hiteket vehetik de ő maga Biró nélkül birsagot nem vehet. Valamely széken vagy Biro vagy Hadnagy vagy a' Király Biro törvinytelenül tenne azon széken törvinye ligyen benne, de ha birságért vagy on, azért a' székrül kérdöt nem viselhet. Biro Hadnagy Király Biró másért nem prokatorkodhatik hanem a' maga dolgát viselheti.

A' Székely örökséggel ki három forintot ád Királyra el mehetnek, tisztessig dolgával is elmehetnek, tiszt dolgáról is mikor ez a' nep perel egy mással, de ha el mennek mind a' kétfél el mennyen is kiki az ő tulajdon dolgát forgassa. Ha valamelly örököt el adnak és a' kit illetve véle meg kínálnok, akkor ellene nem mondana, azért ne perelhessen. Szekely földin minden dolgot megh ítélnetnek tsak baiviadalt nem ítélnetnek, és uj ítéletet nem adhatnak.

Szekely földin á Viz határt nem vehet tsak a' régi folyása. Valaki ados egy másnak ö hitire valaholy találjo megy fogathassa és meg tarthassa. Valamely ember egyik a' másiknak törvényiben vannak ha az alat valamelyik ujjab törvinytelenséget tenne, hat girán maradjon, ha pedig nem akarná adni, dolgátul elmaradjon. Továbba a' Vajda Urak itéleti földje volt a' Szekelységnek törvinye hogy mikor a' Nemes Uraknak Octavájok volt, a' Vajda Urak akaratyából annak utánna valo Szent Gyorgy Pünkösöd közben a' Vajda Urak Szekelektul valo itéletet kívántok, minden Széken itelhettek tizen ötöd napig. Tartozott a' Szék negyven Loora ilist adni, és azon Széknek mind a' Biro Hadnagyal egyetemben tizen kétt szemilyt attak mellejek, és valami birság a' Vajda Uraknak jutott, a' féle a' tizenkétt szemilye volt és a' Törvényre való hivatalért kétt Pénzért attak Tzedulát. Valamikor kardot attak Szekely földirül annak kiszitissit a' föld népe kiszitette, és a' Vajda Urak zászlója alá adták; ha ki akaratyok nélkül haza szökött a' buntetisse a' Vajda Uraké volt. Valamelly ember a' széken vagy a' Vajda Urak előtt leült perese előtt, a' Biró időt adott benne, hogy reá bizonyithassa, és ha reá nem bizonyithatta törvinye lett annak az itelet. Szekely földi-

diben illen módon volt hogy a' falu három igaz jámbort fogot és az három ember meg felelte a' falut és valakiket ki adot nyilván való tudással azt meg büntették a' mi marhájo volt az ő riszit elvették feleségi és gyermeke riszit. Valakit pedig hallomással feleltek ki, ennek pedig helyt nem attak, ha földin lako volt annak a' bünösnek része marhája az Urát illetve Szekely földirül a' ki akart menni szabad volt ki mennyi valaki valahonnal Szekely foldire akart jönni szabad volt jönni eövel ki nem vehettük, tovább a' Szekelysegnek emlékezetire nem tudgyuk azt, hogy sereg illenképpen lakot volna Székely földin, mert soha törvények nem volt ennek okáért mostanában is könyörgünk szerént iltenessenek, és ennek utánna se terheltesenek azzal.

(Restabant haec:) A Király Biráknak illen birságban vagyon részek és illen részek Orv birságbul parázno birságbul, vir birságbul, azoknak mindenike három három girát tizen, annak a' felével a' Biró és a' Király Biró osztozott a' másik felével az Hadnagy a' Szék társokkal Ha Házos ember vétkezett annak része marháját el-vették a' Birák Hadnagyok, Király Birák tsak az ő ideig beli birságot kerestik. Valamelly Birónak Hadnagynak tiszt

vagyon adig véle nem perelhetnek annak elötte valo dologért, hanem ha tisztiben esett dologért és mikor tisztie el tellik másik Széki napján perelhetnek vele. Valamelly ember Szt. Mihálynapig ki nem tehetue házábul Szt. György napig ki nem tehetik, mert téli üdö vagyon, házot nem tsinálhat. Valamely ember valamit peresinek hitire hagy és a' perese meg esküzig, uj itélet ebben nem fér. Valamely dologban Biróra fog a' peres és addig vaj jobb itélettel el-nem tartják, abban nem fér az uj itélet. Örökös Szekelyt törvényben éretlen meg nem foghatnak, hanem ha vérin vagy marhát fogtak kezében, ha törvényben éri meg, mig marhája tart, addig örökjéhez nem nyulhatnak, ha sem marhája sem örökje nints, fejét is megfoghatják.

Valamely Székely valahol szolgálni akart bátor idegen Országban is ki ez Országnek veszedelmire nem volt szolgálni szabad volt a' szegödöt szolgát minden meg tarthatya.

Három törvényel valo tilalmát törvény látatlan senki el nem szabadithat, ha harmad napig reá nem akart szollni a' ki meg tiltotta a' Biró meg szabadithatya a' melly napot ő benne ad. Valamely ember va-
la-

lakinek házára ment hatalommal, házában meg ölheti.

Diját el veszi a' kit megölnék. Tetein emelésben három forint a Biroé 's ezt a' gyilkosébul fizették, de ha azon meg nem vehetné is de az övébül meg kell fizetni.

Valamely ember Székely Soóval akar kereskedni, Segesvár Székben, Köhalom Székben, Fogarasban szabad néki kereskedni, de úgy hogy a' Kirally Birótul kely petsétet váltani, hat ökörbéli Járomtul három pinzel kely váltani, kétt Loo vontat terhétül kétt pénzen, de ha petsét nélkül elmegyén, a' Kirally Biroé minden ökrö szekere, de a' Soo az emberé. Ha igaz petsét vagyon nála, ez is okkal jár, és a' Kirally Biroé még is haborgattya a' szegény ember maga oltalmában ha meg ölheti is egy Soó dija. Valaki pedig követet vit a' Tablára, és akkor a' Törvény el-halladott, a' követséget pinz nélkül irták bé mert kétt költséggel követet nem viselhet. Valaki kezességen valakit ki viszen, és elő nem viheti három kereső napot adnak az embernek, a' ki kezességen ki vitte, és ha akkor sem álléthatja elő, azon marad érette, a' mit a' dolog tart. Valamelly embernek kétt Leánya vagyon, és fiu nintsen, a' Leány olyan örökös az
 atya

attya örökségében mint a' fiu, de ha a' Leány atyafiát ki hazosithatya belöle Kezdi Széknek az törvénye. Ha valaki peresit hatalmon éri a' Biró igazsága negyven ött osspara, a' Király Birónak is negyven ött ossparán marad az Hadnagyának harmincz kétt Ossparán marad. Vir birságban parázna birságban is ugyan ezen felel meg irtt birság volt 1555, 28-a Aprilis Regnante Serenissimo Principe Ferdinando primo Regnorum Romanorum Hungariae Bohemiae Dalmatiae Croatiae etc. Rege per Spectabiles ac Magnificos Dominos Stephanum Dobo et Franciscum Kendi Vajvodas Transylvaniae etc. Sicularum Comites etc. in Comitibus in Oppido Szekely Udvarhely celebratis approbatae et statutae hae Diebus ut supra. *)

*) Ezek a' Székelyek' municipalis törvényeik leirattak Méltóságos Gróf Széchényi Ferencz Ö Excell. példványa mássáról Engel Heresztyén János által.

II. NOMINA

ET

SERIES TRANSILVANIAE

I. DUCUM.

		Leustatus	1178.
		Nicolaus	1190.
		Benedictus	1208.
Gyula I.	844.	Michaël qui et	
Gyula II.	1002.	Palatinus Hun-	
Zoltan junior	1050.	gariae, et Ba-	
Bela I.	1058.	nus Croatiae	1209.
Geyza	1074.	Nicolaus	1213.
S Ladislaus I.	1076.	Bertholdus	1214.
Almus	1091.	Zimon	1215.
Bela II.	1127.	Roso	1216.
Ladislaus II.	1161.	Neuca	1217.
Stephanus I.	1163.	Ropoinus	1218.
Bela III.	1174.	Paulus	1221.
Andreas	1205.	Benedictus	1225.
Colomanus	1207.	Pousa (Paus)	1231.
Bertholdus	1230.	Gyula I.	1235.
Stephanus II.	1260.	Emer. Balassa	1239.

II. VAJVODARUM

		Laurentius	1243.
		Urbanus Gréb ex	
Osul	1170.	Visakna	1246.
Hutesk, et		Frank	1248.
Ropults	1172.	Laurent. Comes	
Lenstathius	1173.	de Wolkou	1251.
Mirkod	1175.	Cháák (Csáác)	
Akus	1177.	Pous, sive Pousae	
Tatár		Fil. Tavernicorum	

Re-

Regalium <i>Magistor</i>	1252.	de Zonuk	1341.
Ladislaus Comes		Thomas Farkas	
de Zonuk	1262.	Palatinus Hung.	1342.
Laurentius et		Záz	1343.
Nicolaus	1270.	Nicolaus de He-	
Rolandus (Roran-		dervárta	1344.
duſ)	1271.	Stephan Latzk	
Nicolaus et		(Latzkovich)	
Mathaeus	1272.	vel Latzkfi	
Mathaeus Comes		Comes de	
de Zonok	1273.	Zounok	1345.
Mathaeus et		Andreas Latzk	
Pouſa	1275.	qui et <i>Siculo-</i>	
Nicolaus Comes		<i>rum Comes</i>	1349.
de Zonuk	1281.	Nicolaus Hont	1351.
Nicolaus	1286.	Andreas Latzk	1353.
Opor (Apor)	1287.	Nicolaus Comes	
Rolandus Comes		de Zonuk	1355.
de Zounok	1291.	Andreas et	
Georgius de ge-		Nicolaus	1356.
nere Bors	1291.	Andreas	1357.
Rollandus	1294.	Andreas et	
Bors Georgius	1299.	Ladislaus	1359.
Ladislaus Opor		Alexander	1360.
(Apor)	1304.	Dionysius	1361.
Andreas	1309.	Nicolaus Comes	
Ladislaus Comes		de Zonok	1367.
de Zounok	1313.	Emericus Bubek	1369.
Nicolaus Comes		Ladislaus Cháák	1372.
de Zounok	1315.	Stephanus	1373.
Giula II. (Gyula)	1319.	Emericus Bubek	1374.
Thomas Pouſa		Balk Záz	1375.
Comes de		Stephan de Chák	1376.
Zeunok	1320.	Ladislaus	1377.
Ladislaus Deseu	1336.	Stephan Latzkfi,	
Stephan Comes		ſeu Latzkovich	
de Zonuk	1337.	de Lindva <i>Au-</i>	
Petrus	1340.	<i>lac Reginalis</i>	
Nicolaus Comes		8	Ju-

Juvenis	1381.	mes de Zonok	1416.
Ladislaus Comes, de Zolnok	1383.	Ladislaus de Chách	
Drág Záz	1387.	Comes de Zonok	1425.
Ladislaus Comes de Zonuk	1388.	Joannes Jakts de Hussal	1428.
Francisc. Bubec et Ladislaus Comes de Zonuk	1389.	Ladislaus de Chác	1429.
Francon (Franc) Bubec	1390. 1391.	Petrus Chác de Léva, et	
Emer. Bubek, et Franconus (Franc) Com. de Zoneuk	1393.	Ladislaus Chác	1436.
Stiborius de Sti- borich Comes de Zonok	1396.	Deseu de Losontz Com. de Zonok	1438.
Nic. de Cháák	1400.	Steph. de Hanisa	1440.
Stiborius de Sti- boritz	1401.	Deseu de Losontz	1441.
Nicol. Marczal, et Nicolaus Chák, ille de Zonuk, hic de Temes Com.	1402.	Joann. de Hunyad Comes Siculo- rum, de Themes, et de Sáro	1441.
Georgius Bikkaff de Hrakko	1405.	Nicolaus de Ujlak	1442.
Jacobus Latzk de Szántho Comes de Zolneuk, et Johann Henrici de Tamasi	1405.	Nicolaus de Ujlak Banus Mákov- ensis, et	
Stiborius de Sti- borich	1409.	Emer. de Pelsevtz	1447.
Georgius filius Rikalff	1412.	Com de Zalavár	1450.
Stephanus Losontz	1415.	Michaël Apaffi	1450.
Johann Pongrátz	1415.	Comes Petrus Judex Curiae Regiae, et Com. Siculor.	1451.
Nicol. Chác Co-		Dominicus Bethlen de Yktár	1451.
		Petrus Apaffi	1452.
		Domin. Bethlen	1454.
		Nicolaus de Ujlak	1454.
		Joannes Apaffi	1455.
		Joann. de Rozgon	1456.
		Mich. Szilágyi de Horog Szegh	1456.
		Nicolaus de Ujlak Regni Sclavoniae	
		et	

et Makoviae		Laur. de Ujlak	
Banus	1457.	Dux Sirmiae,	
Sebastianus, et		et Bosniae, nec	
Joann. de Rozgon	1459.	non Comes de	
Joannes Comes de		Temeus	1517.
S. Georgio, et		Joann. Zápollya	
Bozzyn, Comes		Comes perpetuus	
de Zonuk	1459.	de Scepusio, et	
Johann Pongrátz	1460.	Joannes Pongrátz	
Blasius Magyar	1461	de Dengeleg	1518.
Nicol. de Ujlak, et		Petrus Berényi	1526.
Joann. Pongrácz de		Steph. Báthori de	
Dengeleg Comes		Somlyo Comes	
Siculorum	1462.	de Zabolts	1529.
Joannes Comes de		Emericus Giback	
S. Georgio et		Episcopus de	
Bozzyn	1466.	M. Varadino	1533.
Bert. Elderbach de		Steph. Majláth de	
Monyorokerék	1467.	Szunyoszegh et	
Joann. Pongrácz et		Emer. Balassa de	
Nicol. Chupor de		Gyarmath	1534.
Monoszlo	1468.	Emer. de Balassa	1539.
Blasius Magyar	1473.	Andreas Báthori	1553.
Petrus Geréb de		Stephan Dobo de	
Vingárd, et		Ruszkó, et	
Stephan Báthori		Franciscus Hendi	
de Nyir	1478.	de Szent-Iván	1554.
Ant. Sarmasági et		Michael Apaffi	1559.
Franciscus de			
Váradgya	1486.		
Stephan Báthori	1487.	<i>III. VICE-VAJVO-</i>	
Ladislaus Losontz		<i>DARUM.</i>	
de Leles, et		Comes Benedictus	1291.
Barthol Drágfi de		Ladislaus	1292.
Béltevk	1493.	Chellus	1314.
Petrus Comes de		Michael	1325.
S. Georgio	1498.	Zsimon	1335.
Joann. de Zápollya	1510.	Zierieg	1335.
		8*	Pe-

Peteu	1338.	Ioſſi de Báthor et
Ladislaus	1344.	Ladisl. de Nádas 1422.
Sigm. Zachmári et		Lorandus Lépes de
Joann. Farkas de		Városkézi 1426.
Szeredahely	1345.	Steph. de Telegd. 1431.
Petrus de Jára	1346.	Lorandus Lépes de
Joannes Farkas	1346.	Városkézi 1435.
Leonhárd Lépes	1347.	Petrus Cseh jun. 1438.
Petrus de Jára	1347.	Demet. de Pán 1438.
Aegidius	1351.	Nicolaus de Viz-
Stephanus	1353.	akna 1439.
Dominicus	1357.	Pancratius Den-
Stephanus	1358.	geleg 1442.
Michael	1361.	Mar. de Herepe 1446.
Ladislaus	1370.	Georg de Bala, et
Sim. de Sámbugi	1371.	Steph. de Jánosi 1446.
Joannes	1371.	Marcus de Herepe et
Petrus	1374.	Nicolaus de Sarum-
Jacobus Latzk	1384.	berg, ac
Georgius de Fa-		Georg de Bala 1448.
rago	1388.	Marcus de Herepe et
Joannes de Vá-		Michael de Dor-
radgya	1391.	mánháza 1449.
Bartholomaeus	1393.	Marcus de Herepe
Petrus Verreus	1394.	et Georg filius
Joannes Stich	1396.	Rikálff de Thar-
Joannes Sutzh	1398.	kevv 1451.
Joann. de Görtsön	1398.	Marc. de Herepe et
Joannes de Synch	1400.	Mich. Dormánháza
Laur. de Cház et		ae Georg Rikálff de
Steph. de Nádas	1402.	Tharkeö 1452.
Pet. de Stryk et		Georg. Rikálff et
Ladisl. de Nádas	1405.	Bronisl. de Stibov 1453.
Mich. Filius Sa-		Georgius Filius
lamon	1406.	Rykálff, et
Joan. de Doboka et		Steph. Kemény de
Ladislaus Nádas	1410.	Gyerö Monostor 1456.
Stephan Stanis-		Sigis. de Hartvan et
		Joan-

Joannes Farkas de Zeredahely 1459.	<i>IV. COMITUM SICU- LORUM.</i>	
Sigismundus et Nicolaus senior de Vizakna 1460.	Sotán 1220.	
Nicolaus et Stephan Erdély de Somkerék 1462.	Zsimon 1224.	
Dom. Bethlen de Iktár 1466.	Moses 1291.	
Joann de Rhede et Domin. Bethlen de Bethlenessi 1468.	Steph. Dénes 1315.	
Antonius Kendi 1478.	Lachk 1329.	
Steph. de Telegd 1487.	Nicolaus Honth 1344.	
Georg. de Doba 1494.	Andr. Opour, qui et Brasoviensium, et Máramarosien- sium Comes 1349.	
Steph. de Thelegd 1495.	Andreas Latzk 1352.	
Bened. de Tar 1506.	Balk Filius Záz 1373.	
Lad. Schectinger qui et castri Dé- va Castellanus 1507.	Ladislaus 1377.	
Leonh. Barlabási de Hederfája 1507.	Nic. Filius Deseu 1394.	
Nicol. de Thurocz 1516.	Pet de Perén Cu- riae Reg. Mag. 1403.	
Nicol. Hagymási de Beregszo 1517.	Michael de Nadásd filius Salamonis 1409.	
Leonh. Barlabási 1518.	Michael Jakts de Hussal 1435.	
Steph. Szaniszlóffi 1523.	Joannes de Hunyad Comes perpetuus Bistricziensis qui et <i>Vajvoda</i> Transsilvaniae 1441.	
Steph. Tomoreus 1524.	Gregor. Bethlen 1445.	
Tomor. de Chuts 1529.	Emer. de Pelsötz 1448.	
Alexlius Bethlen 1530.	Com. de Zalavár 1450.	
Nicol. de Telegd 1531.	Rumoldus de Rozgon 1459.	
Franciseus Kendi de Radnot 1533.	Joannes de Lá- batlan et	
Ladislaus Mikola de Szamosfalva 1537.	Lud. de Pakos 1459.	
	Osv. de Rozgon et Ladl. major Filius	

Deseu de Lo-		Iegd	1531.
sontz	1460.	Stephan Mayláth	
Nicol. de Ujlak, et		L. Baro de	
Joann. Pongrátz de		Fagaras	1534.
Dengelek	1462.	Stephan Doba de	
Sebast. Rozgoni	1464.	Ruszka et	
Mich. Szilágyi de		Franciscus Kendi	
Horogszegh	1465.	de Szent-Iván	1554.
Joann. Comes de			
S. Georgio, et			
Bozzyn	1466.		
Nicolaus senior de			
Vizakna	1466.	Joannes Sigismun-	
Bertholdus Elder-		dus	1541.
bach de Monyo-		Ferd. I. Imper.	1550.
rokerék	1467.	Stephan Báthori	1571.
Blasius Magyar		Christ. Báthori	1576.
Vajvoda	1473.	Sigism. Báthori	1580.
Nicol. Ghupor		Rudolphus II. Im-	
(Csupor) de		per. Rom.	1598.
Monoszlo	1475.	Andr. Báthori S.	
Petrus Geréb de		R. E. Presbyter	
Vingárd	1478.	Cardinalis	1599.
Stephanus Comes		Steph. Botskai de	
Apor	1486.	His Marja	1605.
Joannes Tarcianus	1507.	Sigism. Rákotzi de	
Joannes Zapollya	1512.	Felső-Vadász	1607.
Joann. Pongrátz et		Gabriel Báthori de	
Joann. Zapollya si-		Somlyo Stephani	
mul Sicularum		Filius	1608.
Comites	1518.	Gabriel Bethlen de	
Nicol. de Turotz et		Iktár S. R. I. et	
Nicol. Hagymási	1519.	Transsilvaniae	
Petrus de Perén	1526.	Princeps, Opu-	
Tomoreus de		liae, et Ratibo-	
Csuts	1529.	nae Dux	1613.
Steph. Tomoreus	1529.	Catharina Brande-	
Nicolaus de Te-		burgica	1629.
		Stephan Bethlen	1630.
		Georg.	

Georg. I. Rákotzi	1630.	Georg. Martinusius	
Georgius II. Rákotzi	1649.	Locumtenens et	
Franciscus Redai		Judex Generalis	1545.
de Kiss-Réde	1657.	Petrus Petrovich	
Acatius Bartsai de		Locumtenens	1556.
Nagy-Bartsa	1658.	Joann. Bubek Vajv.	1557.
Joannes Hemény de		Joannes Gétzi Ge-	
M. Gyerő Mon.	1660.	neralis	1585.
Mich. I. Apaffi de		Michael Valachiae Tran-	
Apa Nagy-Falu	1661.	salpinae <i>Vajvoda</i> , S. C.	
Mich. II. Apaffi		R. M. Consil. per Tran-	
S. R. I. et		silvaniam <i>Locumtenens</i>	
Transsilvaniae		Ejusdemque Cis-Tran-	
Princeps	1681.	silvaniam Partiumque	
Leop. Magnus R.		Ei subjectarum fines	
Imperator	1687.	Exercitus <i>Generalis</i>	
Joseph I. Caesar		Capitaneus	1600.
Augustus	1710.	Sigism. Rákotzi	1606.
Carolus VI. R. I.	1711.	Stephan Bethlen	1630.
Maria Theresia Imp.		Christ. Báthori	1680.
et Regina	1741.	Balth. Báthori	1689.
Josephus II. Augu-		C. Georg. Bánffi	
stus Rex Imp.	1781.	de Losontz	1692.
Leopoldus II.	1790.	C. Sigism. Hornis	
Franciscus I.	1792.	L. Baro de Göntz-	
Ferdinandus I.	1835	Ruszká	1713.
		C. Joannes Haller	
		de Hallerstein	1734.
		C. Lad. Hemény L.	
		Baro de M. Gy.	
		Monostor	1758.
		L. B. Adol. Nic-	
		laus de Buccov	
		solum <i>Praeses</i> E.	
		R. Gubernii	1761.
		C. Andreas Hadik	
		de Futok Regius	
		Com. <i>Praeses</i> G.	1764.
		S.	

VI. GUBERNATORUM.

Mich. Szilágyi de	
Horogszeg	1456.
Joannes Geréb de	
Vingárd Vice	
Gubernator	1458.
Balthasar Drágfi	1490
Ludovicus Gritti	1534.

S. R. I. Comes Car. ODonnell R. Com. <i>Praeses</i> Gub. 1768.	butin 1699.
S. R. I. C. Maria Jo- seph. ab Auersperg <i>Gubernator</i> R. 1771.	C. Wilhel. Erbe- ville 1705.
L. B. Sam. de Bru- kenthal <i>Praeses</i> R. G. et Regius Commissarius 1774.	C. Jac. Cussani 1708.
L. B. Sam de Bruk- kenthal Gub. R 1777.	B. Frider. Hrich- baum 1709.
C. Georg. Bánfi de Losontz 1787.	B. Stephan Stein- ville 1719.
L. B. Joann. Josika de Branitska <i>Prae- ses</i> R. Gubernii 1822.	C. Damian. Vir- mond 1721.
	C. Jos. Hönigseg 1722.
	B. Joannes Tige 1726.
	C. Franc. Vallis 1729.
	Princeps Georg. Lobkovitz 1737.
	C. Theobaldus Csernin 1743.
	C. Josephus Platz 1746.
	C. Ferd. Traun 1747.
	C. Max. Braun 1749.
	C. Franc. Bernes 1751.
	C. Wenc. Vallis 1752.
	B. Adol. Nicolaus Buccovv 1761.
	C. Andr. Hadik 1764.
	C. Carol. O'Donell 1768.
	B. Franc. Preiss 1771.
	C. Dom. Fabris 1784.
	Princeps a Hohen- lohe 1789.
	C. Jos. Mitrovsky 1791.
	C. Vinc. Hollov- rath 1807.
	B. Jos. Stipsits 1811.
	B. Michael Hien- meyer 1814.
	B. Em. Schustekh- Hervé 1820.
	B.

*VII GENERALIUM
COMMENDANTUM.*

Joann. Gétzi <i>Gene- ralis</i> Regni Capit. et Consil. Supr. 1589.
Michael Vajvoda S. C. R. M. Consil. per Transilvaniam Locumt. et Exer- citus Gen. Cap. 1600.
Dux Lotharingiae Carolus 1687
C. Anton Caraffa 1688
C. Mich. Telcki 1689.
B. Sigb. Heissler 1690.
C. Lud. Badensis 1691.
C. Greg. Bethlen 1693.
C. Frid. Weterani 1694.
C. Joann. Lud. Ra.

B. J. Frid. Mohr	1827.	Martinus	1397.
C. Ignat. Hardegg	1831.	Georg. Lépes I.	1400.
C. Leop. Rothkirch	1833.	Stephanus I.	1404.
B. Paul Wernhard	1834.	Dominicus II.	1411.

VIII. EPISCOPORUM.

Villarius	1113.	Georgius III.	1423.
Gualterus	1133.	Blasius	1424.
Baranus	1139.	Georgius IV.	1431.
Valterus	1156.	Georg. Lépes V.	1435.
Vilcinus	1166.	Georgius VI.	1437.
Adrianus	1181.	Nicol. Gerendi II.	1440.
Vilhelmus I.	1208.	Mathias	1449.
Villinus	1210.	Nicolaus III.	1464.
Gulielmus	1215.	Gabriel	1473.
Vilhelmus II.	1217.	Ladisl. Geréb I.	1479.
Raynoldus	1223.	Nicol. de Baka IV.	1504.
Bernardus	1224.	Sig. de Turzo	1505.
Reginaldus I.	1230.	Franc. de Várda I.	1519.
Gallus I	1243.	Joannes de Gosz-	
Artolphus	1244.	ton I.	1525.
Gallus II.	1247.	Joan. Statilius II.	1526.
Petrus I.	1273.	Franciscus II.	1554.
Reginaldus II.	1274.	Paulus Bornem-	
Petrus II.	1290.	iszsza	1556.
Benedictus	1300.	Demetr. Nábrádi	1600.
Andreas I.	1322.	Steph. IV. Szent-	
Nicolaus I.	1330.	Andrási	1625.
Andreas II.	1334.	Steph. V. Simándi	1635.
Dominicus I.	1359.	Franc. Szent-Györ-	
Demetrius I.	1368.	gyi III.	1640.
Sabinus	1379.	Joan. Pálfalvi III.	1655.
Gablinus	1384.	Franc. Szegedi IV.	1670.
Michaël	1387.	Math. Sz. Tamási	1677.
Emericus	1388.	Andr. Sebestyén	
Petrus III.	1390.	III.	1681.
Demetrius II.	1394.	Steph. Kada VI.	1687.

Andreas Illyés IV.	1697.	C. Sam, Kálnoki	1703.
Georg. Mártonffi VII.	1720.	B. Joannes Torotzkai	1744.
B. Joannes Antalffi IV.	1726.	B. Ign. Bornemisza	1749.
B. Gregorius Sorger	1729.	C. Nicolaus Bethlen	1772.
B. Franc. Klobusitzki	1741.	C. Mich. Kornis	1781.
B. Sigism. Anton.		C. Carolus Teleki	1783.
Sztojka	1750.	B. Wolfg. Bánfy	1787.
C. Jos. Batthyáni	1759.	C. Josephus Bethlen	1796.
B. Jos. Ant. Bajtay	1760.	C. Gabriel Haller	1816.
R. Pius Mansador	1772.	B. Josephus Miske	1820.
C. Lad. Kolonitz II.	1774.	C. Adam Nemes I. O.	
C. Ignat. Batthyáni	1780.	S. Leop. Comend.	1824.
Jos. Mártonfy	1799.		
Alexander Rudnay	1815.		
B. Ignat. Szepessi	1820.		
Nic. Kováts de Tusnád	1828.		

IX. Cancellariorum Aulicorum.

C. Sam, Kálnoki	1695.
C. Sigism. Kornis	1711.
B. Joann. Bornemisza	1726.
C. Lad. Gyulaffi	1741.
C. Gabr. de Bethlen Supremus Aulæ Re- giæ Praefectus Au- rei Velleris Eques etc	1775.
B. Thadaeus de Rei- schach	1777.
C. Carolus Pálffy	1786.
S. R. I. C. Sam. Teleki	1822.
B. Josephus Miske	1824.

X. Thesaurariorum R.

Urb. Batthyáni	1569.
Franciscus Vesselényi	1572.
É. Steph. Apor.	1600.
Paulus Vesselényi	1606.
B. Franciscus Miko	1635.
Paulus Réдай	1680.
B. Joannes Haller	1692.

XI. Statuum Praesi- dentium.

Stephanus Haller	1637.
Acatius Bartsai	1655.
Alexius Bethlen	1679.
C. Lad. Székely	1690.
C. Georg. Bánffi	1691.
B. Steph. Vesselényi	1727.
C. Adam Bethlen	1747.
C. Joannes Lázár	1749.
C. Nicolaus Bethlen	1777.
C. Carolus Teleki	1782.
B. Wolfg. Bánfy	1783.
C. Wolfg. Kemény	1791.
C. Samuel Kemény	1817.
Alexius Nopsa I. O. S.	
Steph. p. c. Eques	1835.

XII. Supr. Prov. Com- missariorum.

Samuel Keresztesi	1691.
C. Stephanus Kornis	1712.
B. Joannes Torotzkai	1737.
C. Antonius Kornis	1749.
C. Nicolaus Bethlen	1762.
Paulus Bogáthi (Vice)	1766.
C. Joannes Nemes	1772.
B. Wolfg. Bánffi	1777.

C. Alexan-

C. Alexander Bethlen	1789.
B. Andreas Rosenfeld	1793.
C. Gabriel Haller	1812.
B. Joannes Josika	1816.
B. Jos. Brukenthal	1820.

*XIII. Cancellariorum
Provincialium.*

Joannes Petki	1500.
Franciscus Forgáts	1571.
Emericus Sullyok	1577.
Wolfg. Kovássotzi	1590.
Stephanus Kovássotzi	1600.
Stephanus Kendi	1605.
Michael Kátai	1609.
R. Emericus Lossi	1638.
Simon Pétsi	1655.
Michael Mikes	1658.
R. Franc. Szegedi	1669.
Joannes Bethlen	1670.
Wolfg. Bethlen	1679.
R. Blasius Jaklin	1690.
C. Nicolaus Bethlen	1692.
B. Georg. Pongrátz	1738.
B. David Henter	1754.
B. Sam. Brukenthal	1763.
C. Carolus Teleki	1777.
David Székelly	1788.
Stephanus Koszta	1810.
Ladislaus Csedő	1819.
C. Ladislaus Lázár	1829.

*XIV. Praesidium Tabu-
larum Regiae.*

B. Steph. Vesselényi	1735.
B. Georg. Bálintih	1742.
B. Joannes Lázár	1748.
B. Wolfg. Bánffi	1754.
C. Adam. Nemes	1762.
C. Paulus Bethlen	1765.

C. Gabriel Haller	1773.
C. Paulus Bethlen	1781.
Daniel Zeik	1795.
C. Gabriel Haller	1806.
C. Samuel Kemény	1816.
Daniel Fabian	1817.
Michael Székely	1822.
Alexius Nopsa I. O. S.	
Steph. p. c. Eques	1834.
C. Adam Rhedai	1835.

*XV. Praesidium Exacto-
ratus Provincialis.*

C. Michael Teleki	1741.
C. Ladislaus Kemény	1746.
B. Martinus Seeberg	1759.
C. Joannes Nemes	1772.
B. Wolfg. Bánffi	1777.
C. Wolfg. Kemény	1778.
S. R. I. Lud. Teleki	1793.
Dan, Klein de Strau- szenburg I. O. S.	
Steph. p. c. Eques	1819.

*XVI. Comitum et Judi-
cum Regiorum Nationis
Saxonicae.*

Aristaldus Comes Teu- tonum de villa Ru- dana	1235.
Lentenk Comes	1243.
Albertus Agazonum Magister Comes de Cibinio	1272.
Blanz, sive Blafunz (Blasius) Comes de Cibinio	1317.
Hennung Judex Comes	1320.
Joannes de Cibinio Comes	1328.

Michael	1339.	Georg. Hutter	1539.
Conradus	1357.	Joannes Roth	1544.
Joann. Schebintzter	1366.	Petrus Haller	1557.
Andreas Filius Nicolai Judex hospitum de Cibinio	1367.	August. Hedvig	1570.
Joannes (Janusch) Co- mes et Judex Regiae Majestatis	1370.	Albert. Hutter (Süveges Albert.)	1577.
Joannes de Villa San- ctae Agnethis	1376.	Daniel Malmer vel Melmer de Monora (Literatus Déák)	1609.
Comes Jacobus Saxonis de Cibinio et Judex Civitatis, item Judex Regius, et Provin- cialis Sedis	1383.	Coloman. Gotzmeister	1613.
Joann. Judex Regalis	1393.	Valent. Seraphin	1634.
Joannel Jeel	1406.	Michael Agnethler alias Lang	1639.
Andreas	1411.	Valent. Frank	1645.
Andreas Gréb	1430.	Joannes Lutsch	1650.
Ant. Trautenberger	1432.	Andreas Fleischer	1663.
Joann. Lemmel Comes de Cibinio et Aulae Regiae miles	1444.	Mathias Semriger	1676.
Nicol. Ziglevr in Ju- dicatu Cibinio vices gerens	1464.	Georg. Armbruster	1680.
Petrus Geréb (Graef) de Veresmarth	1466.	Joannes Haupth	1685.
Ladisl. Kakas (Hahn)	1467.	Joann. Zabanius Sachs S. R. I. Eques de Hartenek	1700.
Thomas Altenberger	1481.	Valent de Frankenstein	1686.
Laurentius Hahn, alias Kakas	1496.	Petrus Véber	1704.
Joannes Lulai Comes Camerae Regiae et Judex Cib.	1507.	Andreas Theutsch	1710.
Mart. Pemphlinger	1522.	Simon Nobilis de Baussnern	1732.
Mathias Armbruster	1536.	Steph. Walthütter ab Adlershauss	1745.
		Samuel Nobilis de Baussnern	1768.
		Joannes Cloos de Cronenthal	1781.
		B. Mich. Brukenenthal	1790.
		Joannes Tartler I. O. S. Leop. Eques	1816.
		Joannes Wachsmann C. R.	1827.

